

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Haridusteaduste instituut

Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Laura Bendt

MEISTERDAMISTEHNİKAS LOOVTOÖD ÕPETAJATELE EELKOOLIEALISTE LASTE
LOOVA MÕTLEMISE KOMPONENTIDE ARENGU TOETAMISEKS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Irja Vaas (MA)

Tartu 2019

Resümees

Meisterdamistehnikas loovtööd õpetajatele eelkooliealiste laste loova mõtlemise komponentide arengu toetamiseks.

Lapse loova mõtlemise komponentide arendamiseks on oluline luua õppematerjali, mis toetaks nende arengut. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli koostada meisterdamise loovtööde näidiskomplekt õpetajatele 6-7 aastaste laste loova mõtlemise komponentide arendamiseks ning loodud loovtööd katsetada vastava vanusega lastega ning täiustada loovtööd vastavalt õpetajate soovitudele. Loovtööde näidiskomplekti loomisel toetuti riiklikule õppekavale, ainekavale ning loovust ja meisterdamist käsitlevale kirjandusele ja varasematele uurimustele. Uurimistulemustest ilmnes, et loodud meisterdamistehnikas loovtööd täidavad oma eesmärgi.

Võtmesõnad: *loovuse komponendid, meisterdamine, koolieelikud, loovtööd*

Abstract

Creative crafting tasks for teachers to support the development of the components of creative thinking of pre-school children.

To develop the components of creative thinking it is important to create new teaching materials to support children's development. The aim of this bachelor's thesis is to prepare a sample set of crafting materials for teachers to develop the components of creative thinking of children between the ages 6-7 and also to test the created creative crafting tasks and improve them according to the advice of the teachers. The national curriculum, syllabus, literature on creativity and crafting, and earlier research were taken into account while creating the sample set of creative crafting materials. The results of the research show that the creative crafting tasks fulfill their purpose

Keywords: *components of creativity, crafting, preschoolers, creative work*

Resümee	2
Abstract	2
Sissejuhatus	4
<i>Loovuse olemus ja selle neli komponenti</i>	5
<i>Loovuse areng eelkooliealistel lastel</i>	7
<i>Meisterdamise olemus ja selle tehnikad</i>	9
<i>Õppematerjali koostamise põhimõtted</i>	12
<i>Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused</i>	14
Metoodika	15
<i>Tööjuhiste koostamine</i>	15
<i>Valim</i>	18
<i>Andmete kogumine</i>	20
<i>Andmeanalüüs</i>	20
<i>Protseduur</i>	21
Tulemused	22
<i>Õpetajate hinnangud tööle „Meisterdustöö rebimistehnikas loovuse komponentide arengu toetamiseks“</i>	22
<i>Õpetajate hinnangud tööle „Meisterdustöö tikkimistehnikas (eelpiste) loovuse komponentide arengu toetamiseks“</i>	23
<i>Õpetajate hinnangud tööle „Meisterdustöö voltimistehnikas loovuse komponentide arengu toetamiseks“</i>	24
Arutelu	25
<i>Millisel moel ja määral oleks vaja ekspertide/õpetajate hinnangul meisterdamise loovtöid täiendada ja parandada?</i>	25
<i>Kuivõrd meisterdamise loovtööd toetavad loova mõtlemise nelja komponendi arendamist?</i>	26
<i>Töö praktiline väärtus</i>	28
<i>Uuringu kitsaskohad ja edasised soovitused</i>	28
Tänu sõnad	28
Kasutatud kirjandus	30

Lisa 1. Tööjuhised

Lisa 2. Tagasisidelehed

Sissejuhatus

Võgotski (2016), Milgrami (1990) ja Kallase (2015) loovuse definitsioonide ühtseks jooneks on see, et loovuse abil luuakse midagi uut nii laste kui täiskasvanute poolt. Kuid siiski vaadeldakse laste ja täiskasvanute loovust erinevalt (Dudek, 1993). Täiskasvanu loovust toetavad kognitiivsed faktorid, tema isiksus ja motivatsioon ning keskkond. Lapse loovust toetavad aga lapse kasvukeskkond ning tema vaimsed võimed (Heinla, 2008). Millegi uue loomisel toetatakse loovuse neljale komponendile: mõtlemise voolavusele, paindlikkusele, originaalsusele ja üksikasjalikkusele (Guilford, 1950).

Teemavalik on aktuaalne, kuna loovus on igal pool, kus inimene kujutab midagi ette, kombineerib, muudab olemasolevat ja valmistab midagi uut (Võgotski, 2016). Lisaks on varasematest uurimustest ilmnenu, et 7-8 aastasel lastel toimub loovuses langus (Smit & Carlsson, 1990), seega on oluline loovuse toetamiseks, et koolieelikutega tehtaks loovtegevusi erinevates valdkondades ja sealhulgas ka kunstivaldkonnas.

Kool (2018) on magistritöös keskendunud loova mõtlemise nelja komponendi avaldumisele käsitöö ja kodunduse tundides 6.-8. klassis, millest selgus, et loovuse komponendid on omavahel tugevalt seotud. Seega on oluline kõiki komponente arendada ning nende arendamiseks kasutada loovtöid. Lisaks on selgunud, et eelkooliealiste laste õpetajad mõistavad loovuse tähtsust, kuid siiski ei keskenduta tegevustes loovusele piisavalt (Teder, 2014).

Loovusele tuleb koolieelses eas varasemast rohkem tähelepanu pöörata ning selle soodustamiseks luua erinevaid võimalusi ja vahendeid. Seda toetab ka varasemalt läbiviidud uurimus (Siim, 2016), millest ilmnes, et õpetajad peavad oluliseks õppematerjalide loomist. Seega võib väita, et on oluline arendada loovust kui ka seda, et õppematerjalid mingi oskuse õpetamiseks on vajalikud. Võttes arvesse eelnevat, on bakalaureusetöö eesmärgiks koostada meisterdamise tehnikas loovtöid õpetajatele 6-7 aastaste laste loovuse nelja komponendi arendamiseks.

Loovuse olemus ja selle neli komponenti

Loovuse definitsioone on erinevaid. Järgnevalt tuuakse töös välja definitsioone, mis kirjeldavad loovust. Loovuseks peetakse inimese võimet ja oskusi luua uusi lahendusi kasutades olemasolevaid objekte või kontseptsioone (Kallas, 2015). Vögotski (2016), Milgram (1990), Bono (2015), Csikszentmihalyi (1999), Feldhusen (1999) ja Kallas (2015) peavad loovuse juures oluliseks seda, et luuakse midagi uut. Lisaks on Kallas (2015) öelnud, et loovus on rühm teadmistest, kujutlustest ja hindamisest, mille kaudu on võimalik laiendada olemasolevaid teadmisi. Milgram (1990) on aga toonud välja veel, et loovus on isiksuse omaduste kogum, mis on eeltingimuseks igas valdkonnas probleem uuel viisil lahendada ja saada algseid lahendusi. Csikszentmihalyi (1999) on aga täpsustanud, et loovus on sotsiaalse süsteemi uudne otsus. Kuid seejuures Feldhusen (1999) on lisaks märkinud, et uudne lahendus või idee peab olema sotsiaalselt vastuvõetav. Käesolevas töös käsitletakse loovust kui võimet teha midagi uut toetudes varasematele kogemustele ja teadmistele.

Üldiselt arvatakse, et loovus on olemas vaid inimestel, kes on omamoodi silmapaistvad ja midagi n-ö suurt loonud (Guilford, 1950) või ollakse arvamusel, et see inimene on loov, kes on teinud arvestatavaid avastusi teaduses (Vögotski, 2016). Tegelikult aga psühholoogid on teisel arvamusel. Nende sõnul on igal inimesel olemas võimed loovtegevuseks. Ka kõige algelisem idee on märk sellest, et inimene on kasutanud loovust (Guilford, 1950). Loovus on igal pool, kus inimene kujutab midagi ette, kombineerib, muudab olemasolevat ja valmistab midagi uut. Suurte leiutise valmistamiseks on ka kasutatud väikseid loominguosasid, mis on olnud tundmatute isikute loodud (Vögotski, 2016).

Guilfordi (1950) sõnul on kogutud palju andmeid, mis näitavad, et loovus on seotud inimese IQ-tasemega. Kuid samas toob ta ka välja, et on olemas andmed, mis näitavad, et loovus ja IQ ei ole seotud. Näiteks on öeldud, et loovus on seotud isiksuse eripäradega. Seepärast on jõutud järeldusele, et loovuse arengut mõjutab lisaks IQ-tasemele veel palju erinevaid faktoreid. Näiteks on oluline see, kus indiviid elab, millised on tema huvid ja hobid (Guilford, 1950). Lisaks sõltub loovus ka teadmistest, oskustest, kultuurilistest ja hariduslikest teguritest, motivatsioonist ning enesekindlusest (Heinla, 2004).

Loovuse kasutamine on psühholoogiline protsess, mis tugineb aju töötamise erinevatel tasanditel. Nendeks tasanditeks on info kogumine viie meele kaudu; informatsiooni salvestamine, hoidmine ja meeldetuletamine; hargnev mõtlemine, kus kasutatakse teadmisi ja

fantaasiat uute faktide ja ideede loomiseks; koonduv mõtlemine, kus kasutatakse loogikat, et leida alternatiive (Kallas, 2015). Selleks, et psühholoogiline protsess ajus toimuda saaks, on inimestel närvikoe plastilisus. Plastiline aju ja närvid muudavad oma peent ülesehitust, kui ärritaja on olnud piisavalt tugev või korduv. Lisaks sellele, et aju säilitab ja taastab kogemuse, organ ka kombineerib ja töötab välja uue loomingulise käitumise (Võgotski, 2016).

Kirjanik, muusik ja maalikunstnik loovad teoseid kasutades loovust, kuid nende loovuse väljendus, läbi loova mõtlemise, on erinev. Nende loovusel on küll mitmeid ühiseid jooni, kuid on ka palju varieeruvaid aspekte. Probleemi lahenduseni jõutakse väga erinevaid võimalusi kasutades. Selleks, et lahenduseni jõuda, on vaja loovust. Kuid selleks, et inimene suudaks olla loov, on vaja loovuse nelja komponenti, mille tase võib erineda olenevalt inimesest. See tähendab seda, et mõnel inimesel on üks loovuse komponent arenenum võrreldes teisega ning vastupidi (Guilford, 1950). Loovus jaotatakse neljaks komponendiks: mõtlemise voolavus, originaalsus, paindlikkus, üksikasjalikkus, milledest tehakse järgnevalt ülevaade.

Mõtlemise voolavuse all peetakse silmas seda, kui kiiresti suudab inimene teadmisi või kogemusi meelde tuletada. Mida enam isik esemeid nimetab, seda voolavam on tema mõtlemine. Voolavuse taseme saab määratleda mitmete testidega (Guilford, 1950). Suur roll on ka ümbritseval keskkonnal, mis peab soodustama loovusliku voolavuse toimumist (Shively, 2011). Ühes Guilfordi käsitletud testis tuleb nimetada kindla tunnusega esemeid kindla aja vältel. Kui probleemile lahendust otsides on inimesel palju ideid selle lahendamiseks, siis see näitab mõtlemise voolavuse taset (Guilford, 1950). Mõtlemise voolavuse treenimiseks on võimalik kasutada rollimänge (Shively, 2011).

Mõtete originaalsus on see, kui tekivad uued ideed ja lahendused või kui midagi tavapärasest esitatakse uuel viisil. Originaalsuse tase oleneb sellest, kui palju erinevaid ideid suudab inimene kindla aja jooksul nimetada. Originaalsust silmas pidades on nii, et iga lahendus probleemi jaoks on õige. Indiviid julgeb järjest enam olla originaalne, kui teda kiita, tunnustada ning julgustada (Shively, 2011). Ollakse arvamusel, et originaalsus ongi loovus. Tegelikult on originaalsus loovuse üks osa (Runco & Jaeger, 2012). Kui indiviid saab teha tööd üksi, siis seeläbi on tal võimalik olla rohkem originaalsem kui teistega koos tööd tehes. Seda, millisel tasemel on originaalsus, on võimalik kindlaks teha testidega, kus testitaval tuleb nimetada uudseid lahendusi mingile konkreetsele olukorrale (Guilford, 1950). Varasemas uurimuses on leitud, et kui toetada ja julgustada kunstnikku või õppijat, siis toetus hõlbustab originaalsuse taseme arengut. Kui aga

indiviidil tuleb midagi luua või läbi viia sunniviisiliselt, tekib vastumeelsus ja uudset tulemust ei pruugigi tulla (Torrance, 1971). Näiteks varasemalt on leitud, et poiste originaalsuse tase oli kõrgem kui tüdrukutel (Prieto et al., 2006).

Mõtete paindlikkus on seoste loomine uudsetelt ning võime lülituda ümber ühe kategooria objektidelt teistele (Guilford, 1950). Mõtete paindlikkus on vajalik selleks, et tulla kergemini toime muutustega (Torrance, 1971), ühte probleemi lahendada erinevate mooduste abil (Guilford, 1950). Paindlikkus tagab selle, et ideede seas eksisteerib varieeruvus. Seega ka küsimusi ja ülesandeid on võimalik lahendada paljudel erinevatel viisidel (Shively, 2011). Varasemalt läbi viidud uuringus selgus, et võrreldes mõtlemise üksikasjalikkuse, voolavuse ja originaalsusega oli paindlikkuse näitaja kõige kõrgem (Prieto et al., 2006).

Mõtlemise üksikasjalikkus on see, kui palju omavahel seotud mõtteid suudab inimene mõelda ühel ajahetkel. Näiteks teadlasel on samal ajal vaja mõelda muutujatele, tingimustele ning ka ainetevahelisele suhtele (Guilford, 1950). Mõtete üksikasjalikkust iseloomustab inimese võimekust lisada välja mõeldud idee/vastusele detaile (Fisher, 2005). Üksikasjalikud täpsustused aitavad esialgset ideed paremini mõistetavaks teha ning anda sellele tähendus (Kaufman, 2009). On ka inimesi, kelle jaoks on raske samal ajal mõelda ja jälgida mitut komponenti ning nad satuvad segadusse. Seesugused inimesed suudavad vaid kahele tugevalt piiritletud või seotud aspektile keskenduda (Guilford, 1950). Üksikasjalikkus aitab indiviidil kaaslastele selgeks teha, mis on tema idee ja kuidas soovib seda täide viia (Shively, 2011).

Loovuse areng eelkooliealistel lastel

Mitmed loovust uurinud isikud (Dudek, 1993; Feldhusen, 1999; Torrance, 1971) on aga arvamusel, et väikelaste loovuse mõiste ei ühti tavapärase käsitlusega loovusest. Seda põhjusel, et 4-6 aastased lapsed ei oska ega suuda eristada reaalsust ja sisemist kujutlust (Dudek, 1993). See tähendab seda, et laps ei mõista, mis on päriselt olemas või mida ta mõtleb. Torrance'i (1971) uuringus on määratletud, et loovuse areng on ebahütlane lastel vanuses 4-16 eluaastat. 5-6 aastastel toimub lastel esimene märgatav tõusev areng loovuses, sest sel ajal jõuavad lapsed subjektiivsesse faasi, misjärel nad suudavad eristada välist reaalsust. Kuid 7-aastaselt toimub langus ning 7-8 aastastel on loovus justkui kokku pakitud, sest subjektiivne kanal on blokeerunud (Heinla, 2008).

Igal inimesel areneb loovus erineva kiirusega. Laps on kohati surve all, sest tundub, justkui peab vastama kindlaks määratud normidele (Guilford, 1950). Kui eelkooliealine laps on kaaslastest vähem loov ja ei suuda püsida teistega samal tasandil, siis see ei tähenda seda, et täiskasvanuna oleks ta samuti kaaslastest vähem loov (Amabile, 1989). Eestis läbiviidud uuringus selgus, et vanemate haridus ja lapse loov mõtlemine on seoses. Need lapsed, kelle vanematel on kõrgharidus, on kõrgem loov mõtlemine. Põhjenduseks toodi, et lapse loovuse arenemiseks on oluline see, millised on tema perekonna teadmised ja oskused lähtuvalt haridusest. See omakorda loob sobiliku keskkonna ning toetab lapse õppimist (Heinla, 2002). Lisaks on Heinla (2008) ka öelnud, et on oluline, et kasvatusstiil oleks last toetav, sest siis tekib lapsel turvatunne ning teadmine, et teda austatakse ja armastatakse.

Loovuse ja fantaasia arengu juures on suur roll ka last ümbritseval sotsiaalsel keskkonnal, mis annab lapsele võimaluse suhelda eakaaslaste ja täiskasvanutega. Colemani (1988) teooriast lähtuvalt on lapse jaoks oluline täiskasvanute kohalolek, suhtlemine lapsega ning talle tähelepanu suunamine. Ka Csikszentmihalyi (1999) teooria alusel on üks loovuse arengut mõjutavaks teguriks see, mis ümbritseb last. Ta tugineb oma teoorias kolmele aspektile, milleks on last ümbritsevate täiskasvanute teadmised loovusest, keskkonna ressursid lapse kasvamiseks ja õpetamiseks ning lapse võimekus ja isiksuseomadused. See tähendab seda, et lapse loovuse areng sõltub suurel määral lisaks lähedastele inimestele ka sellest, millised on tingimused ühiskonnas. On oluline, et oleks koole, mis tagavad täiskasvanute oskuse lapse loovuse arengu toetamiseks (Csikszentmihalyi, 1999).

Oluline roll on ka mängul. Mängides laps kasutab oma loovust, et luua näitlik situatsioon, kus ta lahendab mingit probleemi või toimib kindlate reeglite järgi. Mängides on lapsel kergem mõista mõtte ja eseme erinevust (Maslov, 2018). Loovus on kogemuslik, mis tähendab seda, et loovad kujutlused tekivad läbi mängu (Runco, 1997). Näiteks laps kasutab üht objekti kujutledes seda teisena (tenniseballi õunana, telekapulti mikrofonina jne). Loovuse abil saab laps mängida kujutlusmängu. Vögotski (2016) väitis, et alates kolmandast eluaastast on laps võimeline mängima kujutlusmängu, sest nooremate laste puhul ei ole võimalik kindlaks määrata, kas nad ka ise aru saavad, kui kasutavad ühte objekti teisena. Lasteaiaaalistest lastest saavad kujutlusmänguga kõige paremini hakkama eelkooliealised lapsed (Piaget, 1951), sest sel perioodil toimub laste loovuses areng, mille tulemusena lapsed eristavad välist ja sisemist reaalsust (Heinla, 2008).

Loovuse arengu juures on oluline roll lähima arengu tsoonil. Lähima arengu tsooni mõiste on loodud Lev Vögotski poolt. Lähima arengu tsooniks peetakse seda, kui õppijat juhendab isik, kes on temast arenguga ees. Tegevused, mis on lähima arengu tsoonis, pole lapsele veel iseseisvalt teostatavad ning ta vajab abi. Seega on oluline lapsele pakkuda tegevusi, mis on tema arengust ees, mille tulemusena saab laps võimaluse areneda (Vögotski, 2016). Lapse tegeliku ja potentsiaalse arengu vahemaa loob see, kui õpetaja last juhendab või ta mängib arenenumate lastega. Seeläbi laps õpib iga päevaga midagi uut (Maslov, 2018).

Varasemalt läbi viidud uuringus (Saracho, 2012) selgus, et õpetajad on arvamusel, et loovuse arendamine on üks tähtsamatest eesmärkidest, mida lastel arendada. Õpetajad pidid uuringus välja tooma omadused, mis teevad lapsest loova lapse. Järgnevalt nimetatakse mõningad omadused, nagu aktiivsus, kohanevus, kunstipärasus, südamlikkus, tähelepanelikkus, emotsionaalsus ning individualistlikkus.

Loovust saab arendada läbi erinevate valdkondade. Kuid ei tohiks alahinnata kunsti, sest siis on võimalik tööprotsessile läheneda erinevatel viisidel kasutades varasemalt õpitud ja kogitud kogemusi. Kui lapsepõlves teha kunstilisi tegevusi, siis see ei tähenda ilmtingimata seda, et laps täiskasvanuna peab kunstnikuks hakkama (Vahter, 2005).

Koolieelses riiklikus õppekavas (2011) valdkonnas „Kunst“ on kirjas, et 6-7 aastaste eeldatav arengu tulemus on, et laps väljendab joonistustes, maalides, voolimistöodes ja meisterdustöodes oma meeleolu ning fantaasiaid ning kirjeldab kunstiteoseid pidades silmas värvi ning meeleolu. Kunstiõpetuses olevaid eeldatavaid tulemusi ei saa üheselt mõõta, kuid need annavad ülevaate lapse üldisest arengust. Läbi kunsti peab koolieelses lasteasutuses saama laps teadmise, et iga materjal ja idee annab võimaluse luua midagi uut. Uue loomiseks läbi kunsti aga kasutatakse erinevaid tehnikaid (Oll, 2008) ning üheks tehnikaks lasteaias on meisterdamine.

Meisterdamise olemus ja selle tehnikad

Kunstiga ja sealhulgas meisterdamisega tegeletakse selleks, et tunda naudingut loomise protsessi ajal, arendada personaalset kunstilist arengut ning selleks, et tundeid ja emotsioone väljendada. Kuid meisterdamine pole kõigest enda väljendamiseks. Selle kaudu ka õpitakse ja saadakse põnevaid teadmisi (Karppinen, 2008). Meisterdades loob laps oma kätega teose ja seeläbi toimuvad temas mitmed arengud. Näiteks esiteks meisterdamine põhineb inimese enda tegevusele, siis seeläbi arenevad psühhomotoorsed oskused (Pöllänen, 2009). Lisaks on lastele

käelise tegevuse pakkumine eelkoolieas väga oluline, sest see arendab ka intellekti arengut. Lapse mõtetegevus tugineb konkreetsele esemele või kogemusele, seega vaheldusrikas käeline tegevus arendab mõttetööd ja iseseisvat katsetamist. Lisaks areneb ka lapse püsivus, vilumus ning ka käte osavus (Saarso, 2003), kuid siiski tuleb silmas pidada seda, et 6-7aastane laps suudab keskenduda tegevusele umbes 15 minutit (Kikas, 2008). Kui lisaks meisterdamisele ka valminud esemete välimust analüüsida, areneb ka ruumiline tunnetus ja loomingulisus (Saarso, 2003).

Meisterdades laps tutvub erisuguste materjalide ja töövahenditega ning puutub kokku nende mitmete kasutusvõimalustega (Oll, 2008). Iga meisterdamise tehnika juures kasutatakse sellele iseloomulikke materjale ja töövahendeid. Meisterdada saab paberist, tekstiilist, lõngast, kodus järelejäänud materjalidest, looduses leitavatest materjalidest ning paljust muust (Saarso, 2003; Aljasmets, et al., 1984). Üldiselt kõige esimene materjal, millega laps tegutsema hakkab, on paber ning seejärel lisaks muule kasutab laps meisterdustöodes ka lõnga (Oll, 2008). Käesoleva töö raames koostatatud loovtööde tegemiseks kasutati paberit ja lõnga, mistõttu järgnevalt keskendutaksegi rohkem paberi- ja lõngatöödele.

Paberitööd on need meisterdused, mille valmistamiseks kasutatakse paberit. Paberist meisterdades saab kasutada väga erinevaid tehnikaid. Paberit võib rebida, lõikuda, voltida, kortsutada ja punuda. Selleks, et erinevate tehnikate abil midagi valmistada ning tööd oleks lihtne teostada, kasutatakse erinevaid pabereid. Ajalehepaberit on hea kasutada paberimasstöödes, sest tegemist on õhukese ja pehme paberiga. Kirjapaberit saab kasutada näiteks voltimiseks, sest tegemist on juba tugevama paberiga (paberi tugevus oleneb sellest, palju on paberis puitmassi). Vatmanpaber sobib joonestamiseks ja tušitöödeks, sest paber on tihendam ja paksem. Akvarellpaber sobib aga märgade värvidega värvimiseks, sest sisaldab palju puuvilla. Värvilist paberit kasutatakse kleepimistöodes. Kriitpaberile on aga hea joonistada, sest tegemist on sileda ja läikiva pinnaga (Saarso, 2003).

Paberitööde valmistamiseks lisaks paberile on vaja ka töövahendeid. Tehes erinevaid paberist meisterdusi, võib vaja minna näiteks erinevaid kääre (suured käärid, väikesed käärid, siksakkkäärid) (Saarso, 2003). Lisaks võib vaja minna ka paberinuga koos lõikealusega, naasklit, joonlauda, nurgikut, pliitaseid, pintslit, liimi ning teipi (Saarso, 2003; Aljasmets, et al., 1984).

Kõige esimene oskus, mille lapsed omandavad, on rebimisoskus. Rebimist harjutades tuleb lastel lasta rebida ribasid. Rebides tuleb paberit vasaku käe sõrmedega kinni hoida ja parema

käega rebida väga ettevaatlikult nii, et vasak käsi liigub paberit kinni hoides rebitava kohaga kohati (Aljasmets et al., 1984). Rebides lastega otsustab õpetaja, mis suunas rebitakse, arvestades seda, mis tulemus soovitakse saavutada. Pikisuunaliselt kiudu rebides tekib sirgem serv võrreldes ristipidist kiudu rebides. Kui soovitakse saada võimalikult sirge serv, siis saab panna paberile joonlaua, mis vajutatakse kinni ühe käega ja teise käega rebitakse paberit üles enda poole (Saarso, 2003).

Paberi voltimise käigus areneb lapse täpsus, korralikkus ja tähelepanelikkus. Lisaks nendele omandavad lapsed ka teadmised geomeetristest kujunditest (ruut, kolmnurk, ristkülik ja ring). Voltimiseks on soovitatav kasutada siledapinnalist paberit, näiteks on sobilik kirjapaber. Siinjuures tuleb tähele panna aga seda, et paber ei oleks liiga pehme, sest see võib puruneda või ei teki piisavalt tugevat murdejoont (Saarso, 2003). Vajalik on ka, et lähtutaks reeglist kergemalt raskemaks. Tehes lastega voltimistöid, on oluline, et õpetajal oleks eelnevalt tehtud näidistöö ning et lastele antaks õiges suuruses ruut või ristkülik. Voltimisel tuleb silmas pidada täpsust. Seda tuleb nõuda ka lastelt, et nad oleksid täpsed ja paneksid serva servale ja nurga nurgale. Ebatäpsuse korral võib tekkida olukord, kus töö ebaõnnestub (Aljasmets, et al., 1984). Tegutseda tuleb laua peal, sest sel viisil on kergem olla täpne servade kohati murdmisel (Saarso, 2003).

Seitsmeaastasele lapsele on rebimis- ja voltimistöid jõukohased, sest selles eas laps on juba omandanud suurema käteosavuse. Kuid paljud kuueaastased lapsed veel väga korrektseid voltimistöid teha ei suuda, sest see nõuab abstraktset mõtlemist. Pööratakse tähelepanu töödele, kus on vaja lõigata, liimida ning ühendada peenemaid detaile, milleks ongi vajalik arenenum käteosavus. Kuna laps on varasemalt saanud selgeks, kuidas rebitakse ning kääridega lõigatakse, siis ollakse juba ka võimeline etteantud kindlat kujundit paberist välja lõikama või rebima (Oll, 2008). Koolieelses riiklikus õppekavas (2011) on kirjas, et õppe- ja kasvatustöö tulemusel 7-aastane laps kujutab detaile ja objekte vaadeldes ümbritsevat endale sobival viisil ning väljendab enda meeleolusid ja fantaasiaid kasutades selleks erinevaid tehnikaid ja materjale. Lisaks võib koolieelikutele teha ka meisterdusi, mille valmimiseks on vaja suuremat osavust ja seega võib paberist võtta kasutusele ka keerulisemad materjalid, nagu näiteks puidu, tekstiili ja muu (Ivanova & Leppoja, 2007).

Lõngatöid on mitmesuguseid. Nende tegemiseks kasutatakse erinevaid tehnikaid ja materjale. Olemas on erinevaid lõngu ja niite, millega meisterdusi teha. Näiteks on olemas mulinee, heegelniit ning erinevast materjalist lõngu (villane lõng jne) (Aljasmets, et al., 1984). Õmmelda

saab käsitsi niidi ja nõelaga. Tikkimiseks kasutatakse tõmbi või terava otsaga nõelu, millest järgnevalt räägitakse täpsemalt (Saarso, 2003).

Selleks, et meisterdustöid teha lõngaga, on vaja ka vahendeid. Kasutatakse erinevaid nõelu, mis võivad olla õmblusnõelad, sukavardad jne. Võib kasutatada ka sõrmkübarat, et sõrmi nõelatorgete eest kaitsta. Lisaks võib vaja minna ka kääre, kangapliiatsit, erisuguseid kääre ja mõõdulinti (Saarso, 2003; Aljasmets, et al., 1984). Oluline on, et õpetaja näitaks lastele töövahendite ohutut kasutust (Aljasmets et al., 1984).

Eelkooliealiste lastega võib kasutada kõige lihtsamat pistet, milleks on eelpiste (Saarso, 2003). Eelpiste tikitakse reas üksteise järel, mille tulemusena moodustub joon. Töö pahemal poolel oleva piste pikkus vastab töö parema poole piste pikkusele. Tööd alustatakse paremalt vasakule poole pisteid tehes või siis kaugemalt enda poole (Aljasmets et al, 1984). Pistetevaheline pikkus võib erineda vastavalt autori soovile. Algselt võib lastel lasta pistete tegemist harjutada papist alusele. Lisaks lihtsustab tikkimist ka see, kui riie pingutada raamidele (Saarso, 2003). Lastega pisteid tehes on sobilik anda neile suuremad nõelad, mis pole väga teravad ning hõredama koega riie ja paksem niit/nöör (Aljasmets et al, 1984).

Kuueaastaselt teeb laps juba lihtsaid lõngatöid. Nende tööde tegemiseks on vaja mitmeid oskuseid harjutada, nagu näiteks põimimist, punumist ja sõlmimist. Selleks, et näiteks lõnga lõigata, vajab suurem osa lapsi abi õpetajalt. Seitsmeaastaselt tuleb üldiselt laps toime teibi, liimi, traadi ja nõöri abil detailide ühendamisega (Oll, 2008). Koolieelses riiklikus õppekavas (2011) on kirjas, et õppe- ja kasvatustöö tulemusel kasutab laps kunstitöö valmistamiseks mitmeid vahendeid, tehnikaid ja materjale. Seega meisterdades lõngatööde tegemine koolieelses eas lastega on õigustatud.

Meisterdamisega tegeletakse lapse terve lasteaias käimise aja jooksul ning seda võib teha väljatöötatud materjali abil. Ka varasemalt on selgunud, et mingi oskuse õpetamiseks peavad õpetajad vajalikuks väljatöötatud õppematerjali (Siim, 2016).

Õppematerjali koostamise põhimõtted

Õppematerjal on terviklik, teemast lähtuv ning õppeprotsessi toetav vahend. Selle koostamisel tuleb silmas pidada kahte läthekohta, milleks on õppijakesksus ja ainekesksus. Õppematerjale on palju erinevaid, kuid kõigis peaks olema selgelt väljendatud põhieesmärk ja õpiväljundid.

Õppematerjale luuakse kontekstivabalt, mis tähendab seda, et õpetaja ülesanne on loodud materjali kasutada sobiliku teema käsitlemisel (Kampus, Pilt, Villems & Marandi, s.a).

Õppematerjal koostatakse silmas pidades seda, et see oleks struktureeritud, kasutajasõbraliku kujundusega ning korrektne (Kampus, Pilt, Villems & Marandi, s.a). See tähendab seda, et õppematerjal oleks ülesehituse poolest lihtne ja jälgitav. Oluline on ka silmas pidada, et see oleks kooskõlas riikliku õppekavaga (Läänemets, 2000). Lisaks on vaja ka jälgida seda, et kirjasuurus oleks silmale mugav lugeda. Tähtis on ka see, et taust ei häiriks teksti lugemist, mistõttu on soovituslik tume tekst heledal taustal ning vastupidi. Õppematerjali koostamisel tuleb jälgida ka korrektsust. Seetõttu on oluline jälgida, et sõnastus oleks loogiline ja mõistetav ning puuduksid kirjavead (Kampus, Pilt, Villems & Marandi, s.a).

Materjal peab olema terviklik, õppimist toetav, ühilduv ning andma võimaluse taaskasutamiseks. Terviklikkus tähendab seda, et materjal on ülevaatlik ning põhineb ühele teemale. Õppimist toetava aspekti all peetakse silmas seda, et materjal on õpiväljundeid toetav ning annab võimaluse juhendamiseks ja tagasiside andmiseks. Ühilduv tähendab seda, et materjal vastaks standarditele ning oleks kasutamiseks kõlblik erinevates õpikeskkondades (Kampus, Pilt, Villems & Marandi, s.a). Õpikeskkonnana võib silmas pidada keskkonda, milles toimub õppimine ja õpetamine. Traditsioonilisse õpikeskkonda kuulavad vaimne, sotsiaalne ja füüsiline keskkond (Kollom, s.a). Taaskasutamise võimaluse all peetakse silmas, et materjal sobiks erinevatele sihtrühmadele ning ei oleks sõltuv aja ja koha osas (Kampus, Pilt, Villems & Marandi, s.a).

Õppematerjali luues on oluline ka see, et vahend soodustaks lapse individuaalseid erinevusi. On oluline, et laps tegutsedes õppevahendiga oleks aktiivne ning valmis tegema isetegevust. Lisaks peetakse tähtsaks ka seda, et laps tunneks õppimisest ja tegutsemisest rõõmu. Laps peab saama võimaluse ise algatada, kavandada ja sisustada ning viia lõpule oma töö (Käis, 1992). Õppematerjale võib eristada lähtuvalt sellest, kes neid kasutab. Näiteks on materjale iseseisvaks tööks ja õpetaja töö toetamiseks (Kampus, Pilt, Villems & Marandi, s.a). Järgnevalt käsitletakse tööjuhiseid.

Tööjuhise tegemisel on vaja arvestada esiteks sellega, et see oleks sõnastatud selgelt ja konkreetselt, sest seeläbi on arusaadav, mida tuleb teha. Teiseks tuleb silmas pidada, et tööjuhises oleksid olemas kõik vajaminevad andmed tehnika ja vahendite kohta, sest see soodustab töö tegemist. Kolmandaks tuleb tööjuhise kirjutamisel tähelepanu pöörata sellele, et

see oleks teemapärane ning tööjuhises oleks toodud välja oluline tagamaks töö efektiivsuse.

Neljandana on oluline, et tööjuhises ärgitaks iseseisvale mõtlemisele ning väldiks seejuures mehaanilist tööd. Lisaks viiendana on oluline ka see, et tööjuhises annaks tegutsejale võimaluse ka ise mõelda, sest seeläbi jõutakse omanäoliste ja eriliste ideedeni (Käis, 2018).

Valmiv töö aga peab olema loomupärane, mis tähendab seda, et töö peab vastama lapse võimetele. Lisaks tuleb pöörata tähelepanu sellele, et töö annaks lapsele võimaluse olla võimalikult iseseisev, sest seeläbi saab laps täita oma soovi tegutseda. Kui midagi teha, siis see peab olema ka arendav. Oluline on ka, et teadmiste ja käelistele oskustele lisaks arendadaks ka vaimseid ja kõlbelisi võimeid. Samas ei tohi ära unustada, et töö annaks võimaluse tunda ka rõõmu ja elamusi. Töö peab olema lapse jaoks ka tulemuslik ning samas ka ökonoomne ja andma lühikese aja jooksul tulemusi. Selleks, et eelnev toimiks, on oluline kasutada õiget töötehnikat. Seejuures on oluline, et seda nõutaks algusest peale (Käis, 2018).

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli koostada meisterdamise loovtööde näidiskomplekt õpetajatele 6-7 aastaste laste loovuse komponentide arendamiseks ning loodud loovtöid katsetada 6-7 aastaste lastega ning täiustada loovtöid vastavalt õpetajate soovitudele. Eesmärgi täitmiseks koostati loovtööde komplekt, mis koosneb kolmest meisterdamise tööst ning nende tööjuhistest.

Tööjuhistes on kirjas eesmärgid, milliseid töövahendeid ja materjale töö teostamiseks vaja on, ettevalmistavad tegevused, tegevuse käigu selgitus koos kindla tehnika selgitusega, kasutatud kirjandus ning ka pilt näidistööst.

Koostatud loovtööde komplekti arendamiseks sõnastati uurimisküsimused:

- 1) Millisel moel ja määral oleks vaja ekspertide/õpetajate hinnangul meisterdamise loovtöid täiendada ja parandada?
- 2) Kuivõrd koostatud meisterdamise loovtööd toetavad loovuse nelja komponendi arendamist?

Loovtööde komplekt koosneb kolmest meisterdamise tööst ning nende tööjuhistest.

Tööjuhistes on kirjas eesmärgid, milliseid töövahendeid ja materjale töö teostamiseks vaja on, ettevalmistavad tegevused, tegevuse käigu selgitus koos kindla tehnika selgitusega, kasutatud kirjandus ning ka pilt näidistööst.

Metoodika

Antud uurimus teostati tegevusuuringuna, et läbi konkreetse tegevuse proovitakse lahendada probleemi. Lähtuvalt uurimuse eesmärkidest katsetati meisterdamistehnikas loovtööde komplekti koolieelikutega tegevõpetajate poolt ning tulenevalt tagasisidest täiendati ja parandati loovtöid ja nende juhiseid. Loovtööde komplekti koostamisel peeti silmas eelnevates peatükkides käsitletud loovuse ja meisterdamise põhitõdesid ning õppematerjali koostamise põhimõtteid.

Tegevusuuringut viivad läbi eelkõige praktikud, kes on seadnud eesmärgiks parendada erialast tegevust (Löfström, 2011). Ka käesolevas uurimuses osales neli kindlatele kriteeriumidele vastavat õpetajat. Loovtööde sobilikkuse kohtakäiva tagasiside saamiseks kasutati paber kandjal küsimustikku, mille tulemusi analüüsisiti.

Tööjuhiste koostamine

Meisterdustööde ja nende juhiste koostamisel lähtuti Johannes Käisi põhimõtetest. Tööjuhise koostamisel suunati tähelepanu järgnevale: et see oleks selgelt sõnastatud, et oleks kõik vajaminevad andmed tehnika ja vahendite kohta kirjas, lähtuks teemast, ärgitaks iseseisvale mõtlemisele vätlmaks mehaanilist tööd ning et tööjuhise annaks võimaluse rakendada omanäolisi ideid. Meisterdustööde puhul aga peeti silmas järgmist: valmiv töö peab olema loomupärane, töö annaks lapsele võimaluse olla iseiseisev, tegevus oleks arendav, arendaks erinevaid oskusi ja võimeid, tegevus oleks rõõmupakkuv, töö oleks lapse jaoks tulemuslik ning kestaks lühikest aega. Eelnev aga saab toimida vaid siis, kui kasutatakse õiget töötehnikat algusest peale (Käis, 2018).

Käesoleva töö raames koostatud meisterdamistehnikas loovtööde koostamisel toetuti ka riiklikus õppekavas (2008) sätestatule, kus on välja toodud, millised on õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid, kuidas kavandada ja korraldada valdkonna sisu, õppe- ja kasvatustöötegevused, sest õppevara koostamisel tuleb jälgida, et see vastaks õppekavale (Läänemets, 2001). Koolieelses riiklikus õppekavas on välja toodud, et laps saaks tööd tehes kasutada enda poolt välja pakutud lahendusi ning et ergutataks last kasutama oma kujutlus- ja algatusvõimet, tänu millele laps saaks end isikupäraselt väljendada. Lisaks on ka oluline, et laps omandaks uusi oskusi ning saaks neid rakendada ja kombineerida loovalt. Koostatud näidistööd annavadki lapsele võimaluse leida uusi ja omapäraseid lahendusi ning neid rakendada läbi erinevate tehnikate meisterdamises.

Koostatud meisterdamistehnikas loovtööde komplektis olevate juhiste puhul on oluline märkida, et õpetaja võib neid vastavalt enda soovile rakendada, muuta ja täiendada. Nende juhiste puhul on oluline anda õpetajatele ideid ning tuge, et läbi meisterdamise loovust arendada. Tehes komplektisolevaid töid, saab õpetaja neid muuta vastavalt laste tasemele, võimekusele või teemale. Näiteks ühes töös on vaja kaunistada vaibad rebimistehnikas. Kui õpetaja seda soovib, võib ta vaiba asemel ka midagi muud lasta lastel kaunistada või kasutada teist tehnikat vaipade kaunistamiseks.

Loodud tööjuhistes on välja toodud tööjuhise teema, mis aitab õpetajal teha otsust, kas ja kuna tööjuhise kasutada. Lisaks on välja toodud laste vanus, kellele töö mõeldud on. Kirjas on, milliseid töövahendeid ja materjale vaja on. Seeläbi on õpetajal kergem oma tegevust organiseerida. Tööjuhises on antud ka ülevaade eesmärkidest, mis annab selge ülevaate sellest, miks mingit konkreetset meisterdust teha. Kirjas on ka see, mida tuleb enne tegevust teha ja tegevuse käik, mis annab õpetajale ülevaate, kuidas meisterdustööd teha. Kuna tegevuskäigu juures on olemas ka selgitus/õpetus tehnika kohta, siis on lisatud ka kasutatud kirjandus. Soovi korral võib õpetaja sealt lisaks uurida. Selleks, et anda õige arusaam valminud tööst, on juhisesse lisatud ka pildid näidistööst.

Tööjuhise 1 – „Meisterdustöö rebimistehnikas loovuse komponentide arengu toetamiseks“ (vt Lisa 1)

Rebimistehnikas loovtöö idee tekkis sellest, et kuidas mingi lihtsa tehnika abil arendada loovust nii, et põhirõhk olekski mõtlemise voolavusel ja originaalsusel ja antud tehnika lapsele väga raskusi ei valmistaks. Antud loovtöö valmis katsetamise käigus. Esmalt tehti üks paljundatud leht vaiba kujutisega, mis tuli rebitud tükkidega kaunistada. Kuid selgus, et seeläbi ei ole võimalik mõtlemise voolavuse eesmärki täita ning ühe vaiba kaunistamine asendati nelja vaibaga silmas pidades voolavuse eesmärki ning lapse eakohaseid võimeid. Kui muudatus oli tehtud, katsetati tööd uuesti lapsega ning selgus, et seeläbi on juba võimalik määratleda eesmärgi täitumist. Antud töö eesmärgid on: (1) laps harjutab rebimistehnikat; (2) laps täiendab pilti, kasutades erinevaid ideid (mõtlemise voolavuse arendamiseks); (3) laps täiendab tööd leides uudseid lahendusi (mõtlemise originaalsuse arendamiseks).

Esmalt selgitati lapsele töökäiku, kuidas mida teha tuleb. Lapselt küsiti ka üle, kas ta mõistis juhise või vajab miski selgitamist. Lapse jaoks oli juhise arusaadav. Seejärel anti lapsele neli

paljundatud paberilehte vaiba kujutisega ning erinevaid värvilisi pabereid (A5 suurus), mille servad olid eelnevalt rebitud ning pulgaliim. Laps rebis iseseisvalt paberist tükke ning kaunistas järjest vaibad.

Tööjuhised 2 – „Meisterdustöö tikkimistehnikas (eelpiste) loovuse komponentide arendamiseks“ (vt Lisa 1)

Tikkimistehnikas loovtöö, kus kasutatakse eelpistet, idee tekkis tuginedes „Õppe- ja kasvatustegevuste valdkonnad“ (2009) raamatusolevale, kus oli välja toodud, et eelkooliealine laps tuleb juba toime ka tikkimise pistete tegemisega, seega otsustatigi, et antud töö raames tehakse üks meisterdustöö tikkimise pistest eelpistega. Lisaks pöörati tähelepanu sellele, et loovuse komponentidest põhirõhk suunata mõtlemise originaalsuse ja üksikasjalikkuse arendamisele. Esmalt paljundati üks paber silmadega, lamineeriti ning tehti sukavardaga augud. Tööd lapsega tehes ilmnis, et sukavardaga tehtud augud on lapse jaoks liiga väikesed ning püstitatud eesmärgid ei saa täidetud. Siiski lapsele meeldis töö väga, sest ta soovis valminud töö lahti harutada ja uue töö teha selleks, et mõelda keegi uus tegelane välja. Kui tehti muudatus ning lamineeritud paberisse tehti suuremad augud, siis teistkordsel katsetamisel sai laps tööga iseseisvalt hakkama ning siis oli juba võimalik ka määratleda eesmärkide täitumist. Antud töö eesmärgid on: (1) laps harjutab eelpistet; (2) laps täiendab pilti leides uudseid lahendusi (mõtlemise originaalsuse arendamiseks); (3) laps täiendab väljamõeldud ideed detaile (teist värvi lõnga vms) lisades (loovuse üksikasjalikkuse arendamiseks).

Tööd alustades anti lapsele vajaminevad vahendid ja materjalid. Laps sai lamineeritud paberilehe, millel oli silmade kujutis ning erinevat värvi saapapaelu. Seejärel selgitati lapsele töökäiku, mida tegema hakatakse ning näidati lapsele, kuidas käib eelpiste. Peale seda küsiti lapselt üle, kas ta mõistis või vajab midagi täpsustamist. Sellele järgnes lapse tegutsemine, mille tulemusena valmis omapärane tegelane.

Tööjuhised 3 – „Meisterdustöö voltimistehnikas loovuse komponentide arendamiseks“ (vt Lisa 1)

Voltimistehnikas loovtöö tegemise idee tekkis seeläbi, kuidas oleks võimalik erinevaid voltimisvõtteid koondada ühte töösse ning sellele lisaks arendada ka mõtlemise voolavust, paindlikkust, originaalsust ja üksikasjalikkust ühes töös. Esmalt tehti raamat suuruses A6 ning kleebiti see taustpaberile suuruses A4 ning seejärel volditi rätik, trepp ning nool ütlema lapsele,

mida võldidakse andes lapsele võimaluse ise kujutleda. Sellele järgnes raamatule teemastiku mõtlemine, volditu kleepimine, joonistamine. Selgus aga, et eesmäärke ei saa täita, sest raamat oli lapse jaoks liiga väike ning taustpaber tekitas lapses segadust. Seega kaotati ära taustpaber, millele alguses oli vaja raamat liimida ning raamat tehti suuremaks (A5). Peale muudatust lapsega tööd tehes oli juba võimalik jälgida eesmärkide täitumist. Antud töö eesmärgid on: (1) laps harjutab voltimistehnikat; (2) laps meisterdab raamatu kasutades erinevaid ideid (mõtlemise voolavuse arendamiseks); (3) laps harjutab oskust lülitada ühelt objektilt teisele (mõtlemise paindlikkuse arendamiseks); (4) laps täiendab raamatut leides uudseid lahendusi (mõtlemise originaalsuse arendamiseks); (5) laps täiendab väljamõeldud ideed detaile lisades (mõtlemise üksikasjalikkuse arendamiseks).

Tööd alustades anti lapsele vajaminevad töövahendid ja materjalid. Lapsele selgitati alguses üldiselt, mida tegema hakatakse. Seejärel selgitati juba detailsemalt, näiteks rätiku voltimisel näitas õpetaja lapsele, kuidas voltida tuleb ning laps jäljendas õpetaja tegevust. Kui kõik vajaminev oli volditud, siis laps mõtles raamatule loo või teema ning vastavalt sellele liimis detailid raamatusse ning täiendas seda pliiatsite ja vildikatega kirjutades ning tehes joonistusi.

Kõik valminud tööd olid väga eriilmeliseid ja omanäolised. Tööde tegemiseks kasutati kolme kindlat tehnikat, kuid kui kirjeldada ühes tehnikas tehtud meisterdustöid, siis ilmneb, et kõik tööd olenemata sellest, et kasutatud on ühte tehnikat, on väga erinevad.

Valim

Uuringu läbiviimisel kasutati eesmärgipärast valimit, mille alusel valiti uuritavad kindlate kriteeriumide alusel (Laherand, 2008). Uurimuses osalevatel õpetajatel pidi olema erialane kvalifikatsioon ning vähemalt viieaastane töökogemus, pedagoogiline haridus ning kogemus koolieelikutega. Enamus õpetajatest jõuab asjatundjate staadiumisse peale viiete aastat töötamist. Seega on oluline, et loovtöid katsetaksid inimesed, kes on aastaid õpetajana töötanud (Berliner, 1988). Valimi moodustasid neli tegevõpetajat, kelle andmed on kajastatud Tabelis 1. Keskmiselt olid uurimuses osalenud õpetajad töötanud õpetajana 19 aastat. Kõik õpetajad olid ka varasemalt kokku puutunud loovuse teemaga. Näiteks koolitustel, lasteaiategevustes ning üks õpetajatest on juhendanud kunstiringi 12 aastat. Eetilise tagamiseks uurimuses osalevaid õpetajaid informeeriti selle eesmärkidest. Lisaks teavitati ka sellest, et uurimus on anonüümne ning selles osalemine vabatahtlik.

Tabel 1. Õpetajate andmed

Õpetaja	Tööstaaž aastates	Haridus	Kogemus koolieelikutega
Õ1	34	Alushariduse bakalaureus	Jah
Õ2	13	Alushariduse bakalaureus	Jah
Õ3	17	Bakalaureus õpetaja erialal	Jah
Õ4	15	Haridusteaduste magister	Jah

Valimi moodustamisel võeti ühendust ühe Lõuna-Eesti lasteaia õppealajuhatajaga personaalselt mugavusvalimi alusel, sest uurimuse läbiviija oli selles lasteaias praktikal ning selgus, et neil on olemas neli õpetajat, kes vastavad seatud tingimustele kolmes koolieelikute rühmas. Ühest rühmast katsetas loovtöid kaks õpetajat (Õ2 ja Õ4) kahe erineva lapsega. Teised kaks õpetajat (Õ1 ja Õ3) olid erinevates koolieelikute rühmades ning viisid läbi loovtööd oma rühmas enda poolt valitud ühe lapsega. Lapsevanemate luba saadi suulise küsimise teel.

Õpetajad katsetasid loovtöid enda poolt valitud lapsega, kellest kaks olid kuue aastased ja kaks seitsme aastased. Kõik lapsed, kellega tegevõpetajad loovtöid meisterdasid, olid tüdrukud. Töö autor tegi esmase katsetamise käigus meisterdamistehnikas loovtöid kahe seitsmeaastase lapsega, kellest üks oli tüdruk ja teine poiss.

Andmeid koguti tagasisidelehtede ehk küsimustiku abil (vt Lisa 2). Uurimuse seisukohalt peeti oluliseks tagasisidelehtede täitmise puhul mugavust täita küsimustik endale sobival ajal peale iga loovtöö katsetamist. Esmalt õpetajad tutvusid loovtöödega ning seejärel katsetasid need läbi. Sellele järgnes küsimustiku täitmine. Tagasisideleht andis õpetajale võimaluse rahulikult analüüsida töid, anda neile tagasisidet ning lisada omapoolseid kommentaare neid ka põhjendades.

Tegevusuuringu käigus katsetasid meisterdamise loovtööd läbi kõik neli õpetajat. Tööde katsetamise ajaperiood muudeti pikemaks, sest õpetajad ei jõudnud töid valmis ajapuuduse tõttu.

Algselt oli planeeritud tööde katsetamiseks kaks nädalat, aga pikendati kolmele nädalale. Tööde katsetamine toimus 01.04.19-18.04.19. Igale loovtöö tegemisele järgnes tagasisidelehe täitmine.

Andmete kogumine

Andmete kogumiseks kasutati struktureeritud küsimustikku (vt Lisa 2), mis koosnes seitsmeteistkümnest küsimusest ning need jagati sisuliselt kolmeks osaks. Esimeses osas olid n-ö sissejuhatavad küsimused, et saada rohkem infot õpetaja tööstaaži ja hariduse kohta. Teises osas olevad küsimused olid loovtöö kohta, kus vastaja sai tuginedes oma kogemusele ja teadmistele anda tagasisidet katsetatud tööjuhiste ja valminud tööde kohta ning oma arvamust ka põhjendada. Näiteks tuli õpetajal hinnata tööjuhise ülesehitust, sõnastust ning lisaks ka seda, kas valminud tööga saavutati ka seatud eesmärgid või kas valmiv töö oli lapse jaoks ka motiveeriv. Kolmandas osas sai jagada õpetaja arvamust seesuguse õppematerjali vajalikkuse kohta.

Küsimustiku koostamisel tugineti töö eesmärkidele ja töö teoreetilisele osale. Küsimustikele märgiti küsimuse taha sulgudesoleva numbriga, millisele uurimisküsimusele mingi küsimus vastuse annab. Küsimustiku eesmärk oli saada vastused uurimisküsimustele, mis tähendab, et saada tagasisidet loodud meisterdamistehnikas loovuse nelja komponendi arendamiseks koostatud loovtööde sobilikkuse kohta.

Meisterdamise loovtöid oli kolm. Iga tööga oli kaasas ka paber kandjal küsimustik, mis tuli täita peale loovtöö katsetamist. Õpetajatel oli tööde katsetamiseks ning küsimustiku täitmiseks aega kolm nädalat.

Andmeanalüüs

Tagasisidelehtedel olev info koondati küsimuste kaupa tabelisse ümbersõnastatult ning tähistati vastavalt õpetajale Õ1, Õ2, Õ3, Õ4. Näiteks üks tulp tabelist tähistati tähe- ja numbrikombinatsiooniga Õ1, mis tähendas seda, et need olid ühe õpetaja tagasiside ümberkirjutised. Peale info tabelisse kandmist alustati andmete analüüsimise ja tõlgendamisega. Analüüsimise käigus toodi välja õpetajate sarnased ja erinevad vastused, mille jaoks lisati tabelisse kaks tulp *sarnasused* ja *erinevused*. Seejärel lisati tabelisse ka tulp *järeldused*. Tõlgendamise kaudu määratleti, mis oli hästi, mida oleks vaja muuta või silmas pidada.

Protseduur

Käesoleva töö läbiviimiseks valiti tegevusuuring, sest tegemist on kvalitatiivse ja praktilise uurimusega, mis annab võimaluse uue materjali koostamiseks, katsetamiseks ja parandamiseks. Läänemetsa (2000) sõnul on õppematerjalide katsetamiseks parim viis loodud materjale katsetada ning analüüsida. Tegevusuuringu puhul on tegemist tsüklilise uurimusega, millel on viis etappi. Esimese etapi raames määratletakse probleem, teisenä kogutakse materjal ning planeeritakse tegevus, kolmandana viiakse tegevus läbi, neljandana hinnatakse tegevust ning viienda ehk viimase etapi käigus täpsustatakse probleemi ning tehakse vajalikud muudatused (Susman & Evered, 1978).

Bakalaureusetöö koostamisel lähtuti tegevusuuringu etappidest, mis seostati antud tööga:

- 1) meisterdamise loovtööde koostamiseks erialase kirjanduse ning koolieelse lasteasutuse õppekava läbitöötamine;
- 2) meisterdamise loovtööde loomine ning esmane katsetamine;
- 3) lähtudes esmase katsetamise tulemusele loovtööde täiendamine ning korrigeerimine;
- 4) meisterdamise loovtööde praktiseerimine tegevõpetajate poolt praktikas;
- 5) praktiseeritud meisterdamise loovtöödele hinnangu andmine ning uurimuses kogutud andmete analüüs ning vastavate täienduste tegemine.

Selleks, et tagada töö usaldusväärsus, katsetati loovtöid esmalt töö autori poolt kahel korral seitsmeaastase tüdruku ja poisiga. Loovtööde puhul oli vaja teha mõningad muudatused. Üks muudatus loovtöös „Vaip“, üks muudatus loovtöös „Kelle silmad?“ ning kaks muudatust loovtöös „Raamat“ (vt „Tööjuhiste koostamine“). Lisaks katsetati ka tagasiside küsimustikke pilootuuringu käigus, et teha kindlaks, kas küsimustik täidab oma eesmärgi ning annab piisavat ja õiget tagasisidet tööjuhistele. Selle tulemusena muudeti mõne küsimuse sõnastust ning lisati ka küsimusi (vt „Tööjuhiste koostamine“).

Õpetajatega võeti ühendust personaalselt 19. märtsil 2019. aastal ning meisterdamise loovtööde komplektid viidi lasteaeda 1. aprillil 2019. aastal. Töö eetilise pärast on oluline, et õpetajad ning lapsed osaleksid uurimuses vabatahtlikult ning nende isikuandmed jääksid konfidentsiaalseks. Seega töös ei kajastata ühegi uurimuses osalenud õpetaja või lapse nime või isikut tuvastatavat materjali.

Tulemused

Õpetajate hinnangud tööle „Meisterdustöö rebimistehnikas loovuse komponentide arengu toetamiseks“

Kõik uurimuses osalenud õpetajat pidasid tööjuhust arusaadavaks. Õ4 tõi seejuures välja, et tööjuhust oli arusaadav lisaks täiskasvanule ka lapsele. Näidistööd aga kõik uurimuses osalenud vajalikuks ei pidanud. Õ1 arvates näidistöö pärssis lapse loovust. Kaks õpetajat (Õ3 ja Õ4) neljast olid arvamusel, et näidistöö oli siiski vajalik. Õ3 arvates juhises olev foto näidistööst annab selgema ettekujutuse, mida tuleb teha, kuid seejuures on oluline, et foto ei domineeriks. Selgitust tehnika kohta pidasid kõik neli õpetajat arusaadavaks. Õ3 tõi aga välja, et selle konkreetse lapse puhul tal polnudki vaja kasutada tehnika kohta selgitust, sest laps oskas. Kuid sellegi poolest oli Õ4 märkinud, et lapsele tuleb selgitada, kuidas rebida, sest muidu võib laps hakata käristama.

Vahendeid ja materjale pidasid kõik õpetajad sobilikuks ning tööd peeti ka lapse vanusastmele sobilikuks. Õ2 oli toonud välja, et kui õpetaja selgitab lapsele ühe korra, mida teha tuleb, siis laps saab iseseisvalt tegutsedes hakkama. Ka Õ4 meelest saab laps selle töö tegemisega hakkama ja seda ka iseseisvalt. Kui kõik õpetajad pidasid tööd vanusastmele sobilikuks, siis motiveerivaks seda tööd iga õpetaja ei pidanud. Õ1 oli toonud välja, et laps oli motiveeritud ning seostas töö tegemist isikliku kogemuse ja nähtuga ning ka Õ2 meelest oli laps motiveeritud, sest lapsel oli põnev, milline on valminud töö. Õ4 meelest aga töö oli lapsele liiga lihtne ning laps tegi selle vaikselt ilma „õhinata“ valmis.

Õpetajate arvates moodustab juhust komplektse terviku ning eesmärgid olid seostatud riikliku õppekava ja ainekavaga. Kõigi õpetajate meelest rebimistöö täitis eesmärgid. Õ4 märkis, et töö eesmärkide täitumine võis olla tingitud sellest, et laps tegi oma tööd üksi. Kui aga oleks teinud mitu last, siis nad oleksid võinud hakata üksteist kopeerima. Kõigi õpetajate meelest oli ka loovuse komponentide kohta käiv selgitus arusaadav, kuid kolm õpetajat neljast olid arvamusel, et rebimistehnikas tööd toetasid lapse loovuse arengut. Õ4 arvates arendas loovust see, et tuli kaunistada neli vaipa, mille valmimiseks oli vaja leida neli erinevat lahendust. Kuid ta lisis ka, et tulevikus võib olla takistuseks see, kui tööd teeb laua taga mitu last, sest siis võivad nad hakata üksteist kopeerima. Õ3 meelest soodustas rebimistehnika kasutamine loovuse arengut, sest tulemus tuli põnevam ning Õ4 tõi välja, et laps sai ise kujundada oma töö. Õ1 meelest aga oli neli vaipa kaunistamiseks liiga palju ning tema kasutaks kaks korruga.

Õ1, Õ3 ja Õ4 kasutaksid rebimistehnikas loovtöö juhust ka tulevikus. Õ2 oli arvamusel, et 6-7 aastastel lastel pole seda konkreetset juhust vaja ning tulevikus rebimiseks tema juhust ei kasutaks. Õ1 tõi välja, et ta kasutaks seda juhust, kuid laseks lapsel kaunistada kaks vaipa nelja vaiba asemel. Õ3 meelest lihtsustavad juhised õpetajat tegevuse ajal ning pidas juhiseid vajalikuks. Õ4 arvates on abimaterjalid vajalikud ning kui idee on olemas, siis saab juhust kohandada vastavalt laste oskustele.

Õpetajate hinnangud tööle „Meisterdustöö tikkimistehnikas (eelpiste) loovuse komponentide arengu toetamiseks“

Kõigi uurimuses osalenud õpetajate arvates oli juhust arusaadav, kuid Õ4 lisas, et tema kasutaks lisaks ka juhust lapsele. Ka näidistööd pidasid õpetajad vajalikuks, kuid Õ1 ajas näidistöö segadusse. Tema arvates pidi laps tegema sedasama tööd, mis oli näidisel ning ta arvas, et tööjuhises oleks võinud olla ka kirjas keda või mida kujutada tuleb. Teiste õpetajate arvates foto näidistööst toetas töö tegemist. Lisaks pidasid kõik õpetajad arusaadavaks ka tehnika kirjeldust. Õ3 tõi välja, et see on vajalik, sest saab lapsele meelde tuletada, kuidas eelpiste käib.

Juhises märgitud vahendeid ja materjale pidasid kõik õpetajad sobilikuks. Komplektiga olid kaasa antud materjalid, siis Õ1 oli märkinud, et oleks võinud olla ka paar lühemat paela, sest töö tagumisele küljele tekkisid sõlmed. Õ4 arvates oli aga tore, et lastele oli antud võimalus valida erinevat värvi paelte vahel. Lisaks sellele, et vahendid ja materjalid olid õpetajate meelest sobilikud, vastas töö kõigi õpetajate sõnul ka vanusastmele. Õ2 ja Õ4 tõi välja, et alguses tuleb lapsele näidata, kuidas eelpiste käib ning seejärel saab laps juba ise hakkama. Õ3 tõi välja, et tema ei pidanud eriti last aitama, kuid rühmas võib mõni teine laps vajada rohkem juhendamist ja abi, sest iga laps on individuaalne. Valmivat tööd pidasid kõik õpetajad lapse jaoks motiveerivaks. Õ1 tõi välja, et laps jutustas emotsionaalselt, mida kujutab oma töös. Õ2 sõnul laps imetles valminud tööd ning Õ3 ja Õ4 arvates oli laps meisterdamise ajal põnevil, sest ootas lõpptulemust.

Õpetajad pidasid tööjuhust komplektseks tervikuks, kuid kõik õpetajad ei olnud kindlad, kas antud eelpiste töö oli seostatud ka Riikliku õppekava ja ainekavaga. Õ2 arvates oli seostatud ning Õ3 oli toonud välja, et lasteaias käsitletakse punumist, kuid mitte eelpistet. Siiski pidasid kõik õpetajad eesmärgi saavutamiseks ning selgitusi loovuse komponentide kohta vajalikeks ja arusaadavateks. Õ1 tõi välja, et juhust oli hea ning loovuse komponentide selgituse toel ta sai aru,

kuidas laps peab tööd tegema ning lapse valmiv töö ei pea tulema samasugune, nagu näidiseloleval fotol. Lisaks peeti kõigi uurimuses osalenud õpetajate meelest meisterdustööd loovuse arengut toetavaks, kuid Õ1 tõi välja, et kohati takistas töö valmimist paela pikkus. Õ4 oli aga lisanud, et töö käigus võib lapse mõte muutuda ning moodustuv kuju võib lapsele midagi muud meenutada, mis tagab selle, et töö pakub palju mõtteid.

Kõik õpetajad pidasid tööjuhust vajalikuks ning kasutaksid ka edaspidi antud juhust. Õ1 tõi välja, et juhised aitavad eriti tööd alustavaid õpetajaid. Õ2 tõi juhise puhul välja selle mugavuse ning Õ3 meelest võib see loovtöö lastele meeldida. Õ4 aga märkis ära, et kui materjal on välja töötatud ja rühmas olemas, siis kasutaks kindlasti.

Õpetajate hinnangud tööle „Meisterdustöö voltimistehnikas loovuse komponentide arengu toetamiseks“

Voltimistehnikas loovtöö juhust pidasid osa õpetajaid keeruliseks. Õ1 ei saanud juhise aru ning tõi välja, et vajalik oleks pilt. Õ2 ja Õ3 pidasid juhust segaseks, ning Õ3 oli lisanud, et voltimise juhised ongi alati segased. Õ4 soovitas juhisele lisada juurde voltimisest arusaamise lihtsustamiseks pildid või skeem. Juhises olevat fotot näidistööst aga pidasid kõik õpetajad vajalikuks. Nii oli ka tehnika kohta käiva selgitusega. Õ3 ja Õ4 tõi välja, et voltimine on tehniline oskus. Õ3 oli veel lisanud, et kuna tegemist on tehnilise oskusega, siis ei saada olla loov. Seejuures oli Õ4 aga lisanud, et kui on juba volditud, siis alles saab olla loov. Õ1 meelest on vajalik, et laps teaks, mida ta voldib (näiteks nool, rätik), sest siis laps teab, mis peab lõpptulemus olema. Kõik olid aga välja toonud, et juhust tuleks lihtsustada.

Vahendeid ja materjale pidasid kõik õpetajad asjakohasteks ja vajalikeks. Voltimistööd pidas eakohaseks kolm õpetajat neljast. Õ1 meelest ei vasta töö eakohasele arengule ja on liiga keeruline. Õ2, Õ3 ja Õ4 olid arvamusel, et töö vastab eakohasele arengule, kuid vajalik on õpetaja juhendamine. Õ3 tõi välja, et laps vajab palju õpetaja abi ning juhises oleksid võinud olla pildid, siis oleks saanud laps iseseisvalt tööd teha. Õ4 meelest oli vajalik nii õpetaja suuline juhendamine kui ka ettenäitamine, kuid tõi välja, et need lapsed, kellel on silma-käe kordinatsioon paremini arenenud, saavad ise hakkama. Kuid kõik õpetajad pidasid valminud tööd motiveerivaks. Õ2 tõi välja, et laps imetles valminud raamatut ning Õ3 arvates oli tore valminud raamatut vaadata. Õ4 meelest pakkus loovuse koht lapsele rõõmu, kui laps sai ise otsustada, mida teha ja kuidas vormistada.

Kolm õpetajat neljast pidasid juhust komplektseks ning loogiliselt järjestatuks. Õ1 tõi aga välja, et voltimise õpetus oli raskesti arusaadav. Kuid kõik neli uurimuses osalenud õpetajat pidasid tööd Riikliku õppekava ja ainekavaga seostatuks. Lisaks sellele said õpetajate meelest ka kõik eesmärgid täidetud. Õ1 tõi välja, et eesmärgid on teostatavad, kuid töö tuleks teha mitme tegevusena, sest lapse tähelepanu hajus. Ka loovuse komponentide kohtakäivat selgitust pidasid õpetajad arusaadavaks ning vajalikuks. Kõik õpetajad pidasid ka voltimistööd lapse arengut toetavaks. Õ2 tõi välja, et toetas just see, et laps sai ise teha lõppviimistlust. Seda arvamust jagasid ka teised õpetajad. Õ4 lisas aga veel, et suunav küsimus lapsele selle kohta, mida esemed talle meenutavad, aitas lapsel mõista, mida edasi tegema peab.

Neljast õpetajast kolm on valmis seda juhust kasutama ka edaspidi. Õ1 tõi välja, et tema arvatavasti seda juhust rohkem ei kasutaks ning teeks ühe asja korraga. Õ3 aga lisas, et tema kasutaks seda juhust, kuid järgmisel korral voltimistööd tehes lisaks pildiseeria sellest, kuidas voltida. Õ4 arvates oli mõte hea ning sellest tulenevalt saab õpetaja ideid ning juhendit saab ka ise lihtsustada. Lisaks on ta valmis kasutama juhust tulevikus, tuues põhjenduseks selle, et kui materjal on välja töötatud ja rühmas olemas, siis vastava teema juures saaks seda kasutada.

Arutelu

Käesoleva töö eesmärgiks oli koostada meisterdamise loovtööde näidiskomplekt õpetajatele 6-7 aastaste laste loovuse komponentide arendamiseks ning loodud loovtöid katsetada 6-7 aastaste lastega ning täiustada loovtöid vastavalt õpetajate soovitudele. Koostatud loovtöid katsetasid neli tegevõpetajat ühest Lõuna-Eesti lasteaiast. Uurimisküsimustele vastamiseks koguti andmeid küsimustiku abil. Antud bakalaureusetöös on arutelu peatükk esitatud uurimisküsimuste kaupa.

Millisel moel ja määral oleks vaja ekspertide/õpetajate hinnangul meisterdamise loovtöid täiendada ja parandada?

Voolimistehnikas loovtööd peeti lapse jaoks, töö mahukuse tõttu, keeruliseks. Selle vältimiseks jaotati töö mitmeks osaks: esmalt volditakse raamat ja siis kujundatakse see, sest juba Käis (2018) toob välja, et töö peab vastama lapse võimetele ja olema eakohane. Seepärast lisati voltimistehnikas meisterdustöö juhisesse märkus, mille tulemusena soovitatakse konkreetset tööd teha kahes osas: esmalt voltimine ja seejärel raamatu kujundamine.

Käesoleva töö raames koostatud kolmest juhiseist peeti sõnastuselt arusaadavaks kahte.

Kolmanda ehk voltimistehnikas loovtöö puhul toodi välja, et selgitus voltimistehnika kohta oli keeruline ning nemad eelistaksid pilte/skeemi. Selle tulemusena, et lihtsustada juhust, lisati juhisesse ka pildid (vt Lisa 1), kuidas voltida, sest ka Käis (2018) on varasemalt öelnud, et tööjuhiste koostamisel tuleb esmalt arvestada sellega, et need oleksid sõnastatud selgelt ja konkreetselt, mis tagab arusaadavuse, mida tuleb töö valmimiseks teha. Töö soodustamiseks aga peab olema väga selgelt kirjeldatud kasutatavat tehnikat. Eelneva põhjal aga võib järeldada, et visuaalselt tööd kirjeldav juhise lisaks sõnalisele juhisele toetab samuti töö protsessi tänu konkreetsusele ja selgusele.

Kõik uurimuses osalenud õpetajad pidasid tööjuhiseid struktureerituks. Näiteks toodi õpetajate poolt välja, et tööjuhises olevad osad olid loogiliselt järjestatud, selgesti eristatavad ning vajalikud. Kuna õpetajad pidasid tööjuhiseid struktureerituks, tõid nad välja ka, et on valmis tulevikus antud juhiseid kasutama rõhutades juhiste kasutamise mugavust ning seda, et juhise kasutajasõbraliku kujunduse abil on võimalik lihtsasti tegevuse ajal jälgida, millises töö etapis ollakse. Ka Siim (2016) toob oma uurimuses välja, et õpetajad peavad uue materjali loomist vajalikuks. Seega lisaks sellele, et loodaks uut materjali, on oluline juhiseid koostades jälgida ka nende struktureeritust, sest Kampus, Pilt, Villems ja Marandi (s.a) on toonud välja, et kui koostada materjali, siis on oluline, et see oleks struktureeritud, kasutajasõbraliku kujundusega ning korrektne. Seega kui õpetajad peavad oluliseks uue materjali väljatöötamist mugavusele suunates, siis on oluline materjali luues pöörata tähelepanu sellele, et juhise vastaks kriteeriumidele.

Kuivõrd meisterdamise loovtööd toetavad loova mõtlemise nelja komponendi arendamist?

Loodud loovtöid peeti kõigi uurimuses osalenud õpetajate poolt loova mõtlemise nelja komponendi arendamise jaoks sobilikeks, sest nende sõnul meisterdustöödele seatud eesmärgid loova mõtlemise komponentide arendamiseks said täidetud. Tööde katsetamise käigus ilmnes, et kõik laste poolt valminud tööd tulid väga eriilmelised ning omanäolised, mis tähendab, et loodud materjal on sobilik loovuse nelja komponendi arendamiseks, kuna ka Käis (2018) toob välja, et õppematerjali luues on oluline, et see soodustaks individuaalset ülesandele lähenemist ning võimaldaks isetegevust. Seega kui kõik valminud tööd olid väga erinevad, siis see näitab, et tööjuhised on sobilikud loovuse nelja komponendi arendamiseks, mis eeldabki eriilmelisi valmivaid töid. Kuigi õpetajad pidasid kõiki töid loovuse nelja komponendi arendamiseks

sobilikeks, tekkis siiski õpetajatel rebimistehnikas ja voltimistehnikas tööde puhul mõningaid ideid ja küsimusi.

Rebimistehnikas töö puhul toodi välja ühe õpetaja poolt, et töö ei motiveerinud last, sest ta tegi tööd vaikselt. Arvatavasti selle põhjuseks võis olla see, et laps oli omandanud juba varasemalt väga hea rebimisoskuse ning tehnika ei tekitanud raskusi. Samas see andis lapsele suurema võimaluse olla loov, sest ka Kallas (2015) on varasemalt öelnud, et inimestel on hargnev mõtlemine, mille tulemusel kasutatakse varasemaid teadmisi ja oskuseid uute ideede loomiseks. See tähendab seda, et lapsel oli varasemalt omandatud oskus (rebimine), ning ta sai tööd tehes keskenduda pigem sellele, kuidas vaibad kaunistada. Seega kasutades mingit lihtsat varasemalt õpitud tehnikat on võimalik seejuures arendada ka midagi uut.

Voltimistehnikas tehtava meisterdustöö puhul ei saanud üks õpetajatest aru, miks juhises oli kirjas, et voltimisel ei tohi lapsele öelda, mida volditakse (näiteks, et voldime noole) ning õpetaja sõnul oli see halb, sest laps peab teadma, mida tehakse, sest siis jõutakse eeldatava lõpptulemuseni. Tegelikult oli üheks töö eesmärgiks mõtlemise originaalsuse arendamine. See aga tähendab, et töö valmimiseks tuleb leida uudseid lahendusi ning kõiki lahendusi peetakse õigeks (Guilford, 1950). Mis omakorda tähendab seda, et ei saa eeldada, mis peab lõpptulemuseks olema ning kui lapsele ei öelda, mida konkreetselt volditakse, siis ta saab ise mõelda, mida volditud ese talle meenutab.

Käesoleva töö üldiseks eesmärgiks oli arendada lapse loovuse komponentide arengut läbi meisterdamistehnikas tehtavatele töödele, sest ka varasemalt läbi viidud uurimuses on Kool (2018) öelnud, et loova mõtlemise komponendid on tugevalt seotud ning nende arendamiseks kasutatakse loovtöid. Loovtöid aga saab teha väga erinevates valdkondades, sest Kooli (2018) läbi viidud uurimus käsitleb kodundust ja käsitööd, käesolev töö aga meisterdamist. Koolieelses lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) käsitletakse meisterdamist kui tehnilist oskust, millega tegeletakse juba koolieelses eas. Kaks õpetajat tõid välja, et voltimine on tehniline oskus ja selle käigus ei saa olla loov, kuid seejärel raamatu koostamise osas sai laps olla juba loov. Seega leiti, et eesmärgid küll täideti, kuid mitte ühel ajahetkel. Esmalt harjutab laps tehnilist oskust ja seejärel raamatu kujundamisel ja sellele loo/teemastiku mõtlemisel kasutab loovust. Siiski kui laps kujundab oma raamatut ning kleebib sinna volditud esemeid, siis on ka jätkuvalt tegemist tehnilise oskusega (meisterdamisega), kuid selleks, et valminud objektidele mõelda eesmärk ja need kuhugi panna, kasutab laps loovust.

Töö praktiline väärtus

Varasemalt on loovust uuritud erinevate ainevaldkondade kaupa. Näiteks Eestis on Kool (2018) läbi viinud uurimuse loovuse arendamisest käsitöö ja kodunduse tundides. Lähtuvalt eelnevast uuritigi käesoleva töö raames loova mõtlemise nelja komponendi arendamist läbi mingi kindla tehnika kunstis, milleks on meisterdamine. Käesolev töö annab õpetajatele võimaluse arvestada oma töös teoreetilist seisukohta loova mõtlemise komponentidest ja meisterdamisest ning eelkõige kasutada õppetöös loodud juhiseid meisterdustöödest loovuse nelja komponendi arendamiseks.

Uuringu kitsaskohad ja edasised soovitused

Töö kitsaskohana võib tuua välja selle, et õpetajatele olid antud komplektiga kaasa vajaminevad materjalid õpetajate aja säästmiseks ja töö lihtsustamiseks, mis aga tekitas arusaama, et ainult kompleksisolevaid materjale võib kasutada tööde tegemiseks. Seda ei täpsustatud töö autori poolt, et kasutada võib ka muud. Lisaks ka see, et loovtööde komplektide katsetamiseks oli õpetajatel liiga vähe aega (kolm nädalat) ning tööde katsetamise periood jäi kevadesse, kui õpetajatel on palju väljasõite, esinemisi ning lisaks ka palju paberitööd.

Kokkuvõtvalt võib uurimuste tulemustest lähtuvalt öelda, et loovtööde komplektid täitsid oma eesmärgi toetamaks loovuse nelja komponendi arengut. Koostatud loovtööde juhised enamuses meeldisid õpetajatele ning nad on valmis neid ka tulevikus kasutama. Kuid siiski ei saa uurimuse tulemusi üldistada, mis aga annab mõista, et ka edaspidi on oluline loovuse komponentide arengu toetamiseks luua mingi kindla tehnika alusel loovust arendavaid töid ning nende sobilikkust uurida. Samalaadse uurimuse läbiviimiseks järgmisel korral tuleks varuda aega, käia loovtööde katsetamisi õpetajate poolt vaatlemas ning küsimustiku asemel kasutada intervjuud. Lisaks võiks tulevastes uurimustes arvestada õpetajate poolt pakutud ideed, et sarnaste tööde tegemiseks võiks koostada lastele iseseisvaks kasutamiseks neile kohandatud tööjuhiseid meisterdamise loovtööde tegemiseks.

Tänuõnad

Täna uurimuses osalenud lasteaia juhtkonda uurimuses osalemise nõusoleku eest, õpetajaid tööde katsetamise, tagasisidestamise ja asjakohaste ettepanekute eest ning juhendajat töö kirjutamisel suunamise ja abistamise eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas nende akadeemiliste tavadega.

Laura Bendt

20.05.2019

Kasutatud kirjandus

- Aljasmets, E., Eisenšmidt, E., Kurik, E., Lootsar, E., Massi, S., & Pöldemaa, T. (1985). *Tööõpetus algklassides*. Tallinn: Valgus.
- Amabile, T., M. (1989). *Growing up Creative*. C.E.F. Press. Buffalo N.Y.
- Berliner, D. C. (1988). Implications of studies on expertise in pedagogy for teacher education and evaluation. *New directions for teacher assessment*, 39–68.
- Bono, E. (2015). *Serious Creativity: How to be creative under pressure and turn ideas into action*.
- Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity: The Work and Lives of 91 Eminent People*, HarperCollins.
- Coleman, J.S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94, 95-120.
- Dudek, S. Z., & Strobel, M. G. (1993). Cumulative and proximal influences on the social environment and children`s creative potential. *Journal of Genetic Psychology*, 154 (4), 487-500.
- Feldhusen, J. F. (1999). Giftedness and Creativity. *Encyclopedia of creativity*. San Diego: Academic Press.
- Guilford, J. P. (1950). Creativity. *American Psychologist*, 5(9), 444-454.
- Heinla, E. (2002). *Lapse loova mõtlemise seoses sotsiaalsete ja käitumismustritega*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.
- Heinla, E. (2008). Loovuse areng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 238-244). Tartu: TÜ Kirjastus.
- Heinla, E. (2004). Unustatud loovus. Külastatud aadressil <http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/092004/lugu2.pdf>.
- Ivanova, K., & Leppoja, L. (2007). Meisterdamine ja kleepetöö. K. Vahar (Toim), *Käelistest tegevustest lasteaias ja nende integreerimine teiste ainevaldkondadega* (lk 9-10). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Kallas, E. (2015). *Loovustehnikad. 99 viisi ideede leidmiseks*. Tartu: Ecoprint.
- Kampus, E., Pilt, L., Villems, A., & Marandi, T. (s.a). *Õpiobjekt ja selle omadused*. Külastatud aadressil <https://sisu.ut.ee/opiobjekt/1-mis-%C3%B5piobjekt>.
- Karppinen, S. (2008). Craft-Art as a Basis for Human Activity. *Journal Education*.

- Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2009). *Governance Matters VIII: Aggregate and Individual Governance Indicators*. Nature resource Governance Institute.
- Kikas, E. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Kollom, K. (2012). Mis on õpikeskkond. Külastatud aadressil:
<http://www.htk.tlu.ee/wordpress/dippler/kaire19/2012/09/16/mis-on-opikeskkond/>.
- Kool, K. (2018). Loova mõtlemise nelja komponendi seose avaldumine 6.-8. klassi õpilaste käsitöö ja kodunduse tundide ajal Tartu linna koolide näitel. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2011). *Riigi teataja*. Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>.
- Käis, J. (1992). *Isetegevus ja individuaalne tööviis*. Tallinn: Koolibri.
- Käis, J. (2018). *Õpetuse alused ja teed*. Tartu: Kirjastus Studium.
- Läänemets, U. (2000). *Õppevara: küsimisi ja kostmisi*. Tallinn: Avita.
- Löfström, E. (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. Tallinn: Archimedes.
- Marandi, T. (2007). *Õppematerjali koostamine*. Külastatud aadressil
http://www.aianduskool.ee/wp-content/uploads/2011/12/Marvi_talvekool_2007jaanuar_kasileht.pdf.
- Maslov, K. (2018). Laste mäng ja kujutlusvõime. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 6 (1), 215-219.
- Milgram, R. M. (1990). Creativity: An idea whose time has come and gone? M. A. Runco, & R. S. Albert (Toim), *Theories of creativity*. 215-233. Newbury Park, CA: Sage.
- Oll, T. (2008). Valdkond „Kunst“. E. Kulderknup (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad* (lk 77, 85-86). Tartu: Kirjastus Studium.
- Piaget, J. (1951). Play, Dreams and Imitation. Külastatud aadressil:
http://web.media.mit.edu/~ascii/papers/piaget_1952.pdf.
- Prieto, M. D., Parra, J. Ferrándo, M., Ferrándiz, C., Bermejo, M. B., & Sánchez, C. (2006). Creative abilities in early childhood. *Journal of Early Childhood Research*. 4 (3).
- Pöllänen, S. (2009). Contextualising Craft: Pedagogical Models for Craft Education. *Journal Education*.
- Runco, M. A., Jaegerm G. J. (2012). The standard Definition of Creativity. *Creativity Research Journal*. 24 (1), 92-96.
- Saarso, G-A. (2013). Kui lapse käsi on tegevuses, siis on laps õnnelik. K. Henno (Toim), *Aastaaegade võlu meisterdamisel: pori, lumi, liiv* (lk 6). Tartu: Atlex.

- Saarso, G-A. (2003). *Meistrimehed oleme. Õpetajaraamat*. Tallinn: Avita.
- Saracho, O. (2012). Creativity theories and related teachers' beliefs. *Early Child Development and Care*. 182 (1). 35-44.
- Shively, C. (2011). Grow Creativity. *Learning & Leading with Technology*. 10-11.
- Siim, S. (2016). Õpiobjekt õpetajatele kolmeaastase vasakukäelise lapse joonistamise juhendamiseks. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Teder, K. (2014, 7. juuni). Lasteaias tuleb loovusele tähelepanu pöörata. *Postimees*, lk 9.
- Torrance, E. P. (1971). Stimulation, Enjoyment, and Originality in Dyadic Creativity. *Journal of Educational Psychology*. 62 (1). 45-48.
- Vahter, E. (2005). Meisterdamine. E. Mere (Toim), *Teeme koos lapsega* (lk 68-69). Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.
- Võgotski, L. (2016). Laste loovus ja kujutlusvõime. Psühholoogiline ülevaade. Raamat õpetajatele. I. Tõnisson, & S. Ratso (Toim), *Laste loovus ja kujutlusvõime. Mäng ja selle osa lapse psüühilises arengus*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Lisa 1. Tööjuhised

Kunstivaldkonna näidistööjuhised õpetajale

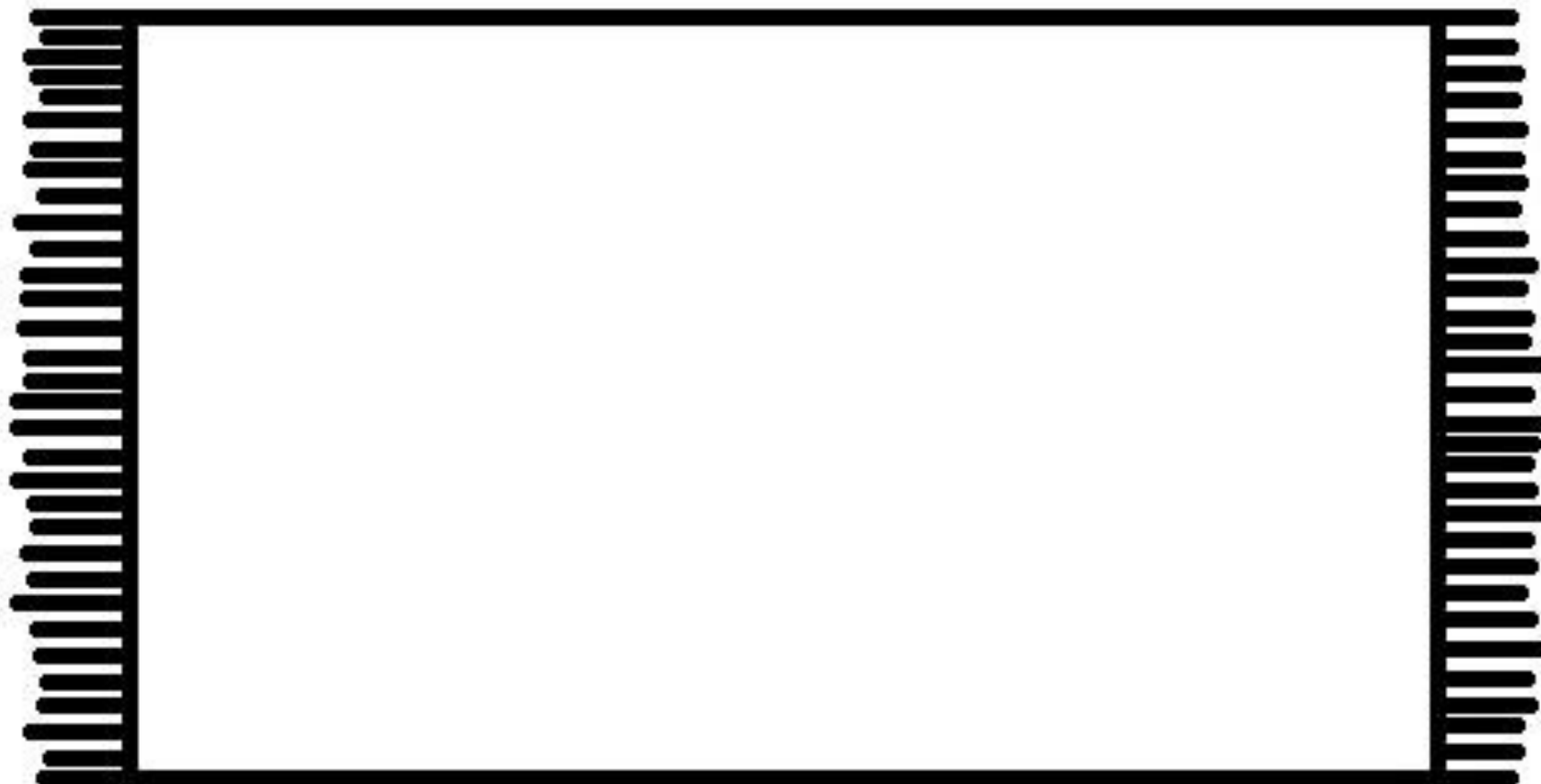
Töö liik	Meisterdamine (paberitöö)
Koostaja	Laura Bendt
Teema	Kodu: “Meisterdan ise vaiba!”
Laste vanus	6-7 aastased
Eesmärgid	Laps harjutab rebimistehnikat. Laps täiendab pilti kasutades erinevaid ideid (mõtlemise voolavuse arendamiseks). Laps täiendab tööd leides uudseid lahendusi (mõtlemise originaalsuse arendamiseks).
Töövahendid	Pulgaliim või liim
Materjalid	Paber “vaiba” pildiga (lisa), värvilised paberid
Ettevalmistavad tegevused	Õpetaja prindib välja neli vaiba kujutisega paberit ühele lapsele, rebib värviliste paberilehtede (A5 või A8) servad
Tegevuse käik	<ol style="list-style-type: none"> 1) Töö alustuseks antakse lapsele vaiba kujutisega neli paljundust (lisa) ja loetakse koos lapsega juhust. 2) Lapsel lastakse väljapakutud värvilistest paberitest valida endale sobivad. 3) Tuletatakse lapsele meelde rebimistehnika. <p>Rebimine</p> <p>Rebides tuleb paberit vasaku käe sõrmedega kinni hoida ja parema käega rebida väga ettevaatlikult nii, et vasak käsi liigub paberit kinni hoides rebitava kohaga kohati (Aljasmets et al., 1984).</p> <ol style="list-style-type: none"> 4) Rebitakse eelnevalt valitud värvilistest paberitest vabal valikul tükke. 5) Kaunistatakse neli vaipa erinevalt kasutades rebitud tükke. 6) Rebitud tükid liimitakse paberilolevale vaibale.
Kasutatud kirjandus	Aljasmets, E., Eisenšmidt, E., Kurik, E., Lootsar, E., Massi, S., & Pöldemaa, T. (1985). <i>Tööõpetus algklassides</i> . Tallinn: Valgus.

Näidis valminud tööst

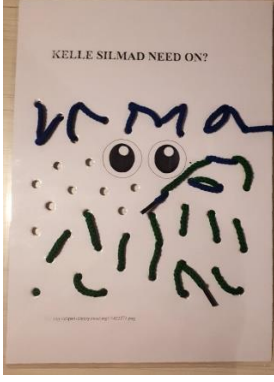
Lisa

KAUNISTA VAIP! REBI JA KLEEBI.

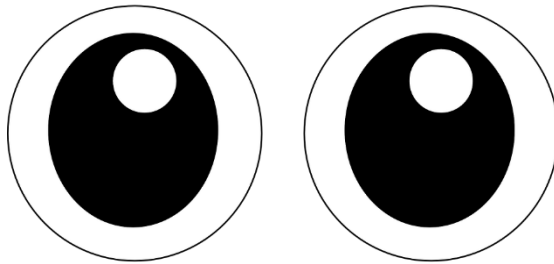
Kunstivaldkonna näidistöjuhis õpetajale

Töö liik	Meisterdamine (lõngatöö)
Koostaja	Laura Bendt
Teema	Loomad: “Kelle silmad need on?”
Laste vanus	6-7 aastased
Eesmärgid	Laps harjutab eelpistet. Laps täiendab pilti leides uudseid lahendusi (mõtlemise originaalsuse arendamiseks). Laps täiendab väljamõeldud ideed detaile lisades (loovuse üksikasjalikkuse arendamiseks).
Töövahendid	-
Materjalid	Erinevat värvi kingapaelad.
Ettevalmistavad tegevused	Silmadega töölehe välja printimine, lehe lamineerimine, lehe augustamine.
Tegevuse käik	<ol style="list-style-type: none"> 1) Töö alustuseks antakse lapsele lamineeritud ja augustatud paber (lisas) ning loetakse koos tööjuhust. 2) Valitakse välja paelte seast endale meeldivat värvi paelad. 3) Tuletatakse meelde või õpitakse selgeks eelpistete tegemine. Kiirem laps võib eelpisteid teha edasi-tagasi. <p>Eelpiste</p> <p>Eelpiste on lihtsaim piste, mida kasutatakse krookimiseks või kahe detaili ühendamiseks. Tööd alustatakse pahemalt poolelt ning piste pikkus otsustatakse ise (Kiviloo, 1986).</p> <p style="text-align: right;"><i>Joonis: eelpiste</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 4) Meisterdatakse kasutades eelpisteid ükskõik milline tegelane, kellele lapse meelest võivad paberilolevad silmad kuuluda.

Kasutatud kirjandus	L. Kiviloo (1986). <i>Õmblemine</i> . Tallinn:Valgus.
Näidis valminud tööst	

Lisa

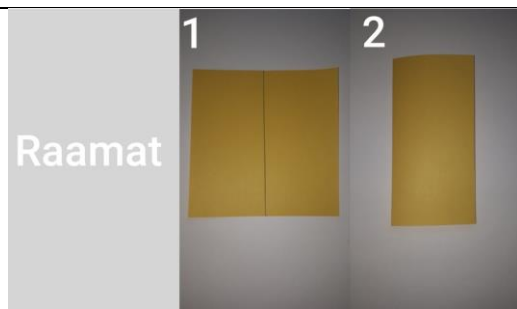
KELLE SILMAD NEED ON?

Pilt: <http://clipart-library.com/img1/1422271.png>

Kunstivaldkonna näidistöjuhis õpetajale

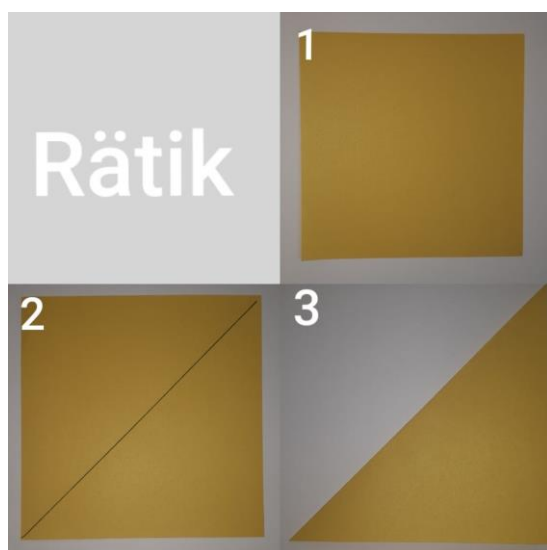
Töö liik	Meisterdamine (paberitöö)
Koostaja	Laura Bendt
Teema	Raamat: "Iga raamat räägib oma loo!"
Laste vanus	6-7 aastased
Eesmärgid	<p>Laps harjutab voltimistehnikat.</p> <p>Laps meisterdab raamatu kasutades mitmeid ideid (mõtlemise voolavuse arendamiseks).</p> <p>Laps harjutab oskust lülituda ühelt objektilt teisele (mõtlemise paindlikkuse arendamiseks).</p> <p>Laps täiendab raamatut leides uudseid lahendusi (mõtlemise originaalsuse arendamiseks).</p> <p>Laps täiendab väljamõeldud ideed detaile lisades (mõtlemise üksikasjalikkuse arendamiseks).</p>
Töövahendid	Pulgaliim, värvilised pliatsid/vildikad, klammerdaja (olenevalt lapse võimest kasutab õpetaja või laps).
Materjalid	Ruudukujulised paberid voltimiseks, kaks A4 suuruses valget paberit.
Ettevalmistavad tegevused	Õpetaja lõikab lapse jaoks vähemalt kolm ruudukujulist paberit (erinevat värvi).
Tegevuse käik	<p>Tööd tehakse kahes osas</p> <p>1.VOLTIMINE</p> <p>1. Töö alustuseks võldib laps valge paberi keskelt pooleks, tehes paberi raamatuks.</p>

2. Seejärel võetakse teine valge paber ning voldidakse ka see raamatuks.
3. Kui mõlemad paberid on raamatuks volditud, tehakse nendest paberitest üks raamat nii, et tekib neli lehte.
4. Raamat klammerdatakse murdejoone juurest klammerdajaga kinni. Kui laps oskab seda ise, siis klammerdab laps. Kui aga laps veel ei oska klammerdada, siis õpetaja aitab.
5. Volditakse rätik õpetaja suulisel ja/või visuaalsel juhendamisel (**oluline on lapsele mitte öelda, et voldime rätiku!**).

Rätiku voltimine

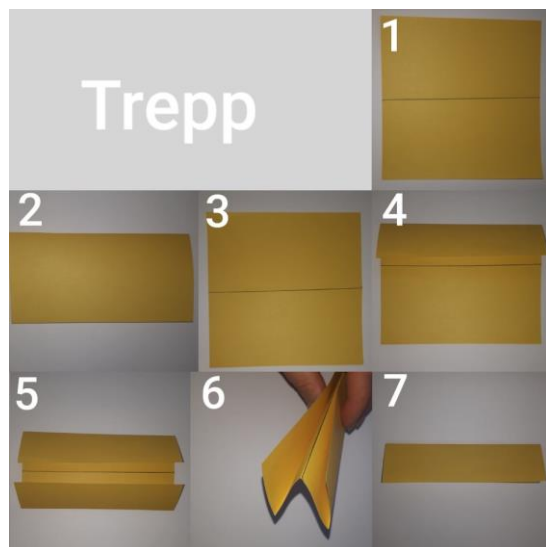
Esmalt tuleb ruut voltida pikuti pooleks ning seejärel avamata voltida ka põigiti pooleks. Lahtised served jäävad ühele poole (Stenberg, 1984).

6. Volditakse trepp õpetaja suulisel ja/või visuaalsel juhendamisel (**oluline on lapsele mitte öelda, et voldime trepi!**).

Trepi voltimine

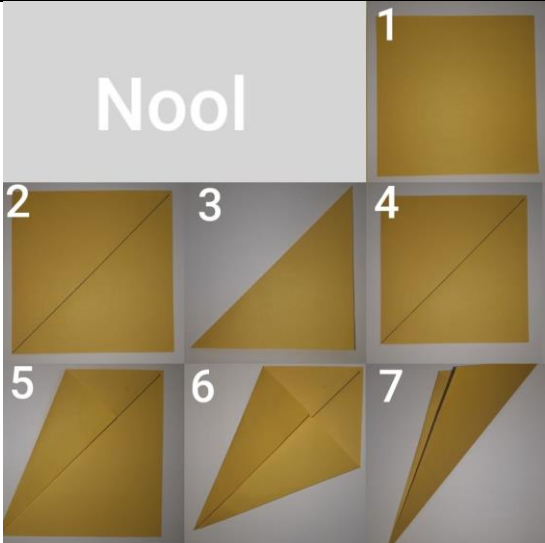

Esmalt tuleb voltida paber keskelt põigiti pooleks. Seejärel aseta töö nii, et lahtised ääred on peal. Peale seda voldi pealmine äär pealt ja alumine alt (Stenberg, 1984).

7. Volditakse nool õpetaja suulisel ja/või visuaalsel juhendamisel (**oluline on lapsele mitte öelda, et voldime noole!**).

Noole voltimine

Esmalt tuleb ruut murda diagonaaliti pooleks. Seejärel tuleb võtta paber lahti ja voltida kaks välimist serva diagonaalse jooneni (Stenberg, 1984).

	 <p>Nool</p> <p>2.RAAMATU KUJUNDAMINE</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Kujundatakse raamat kasutades varasemalt volditud ning värvilisi pliiatseid/vildikaid. 9. Raamatusse võib kirjutada mingi loo ja mõelda raamatule pealkiri.
<p>Kasutatud kirjandus</p>	<p>Stenberg, M. (1984). <i>Paberist voltimine</i>. Tallinn: Valgus.</p>
<p>Näidis valminud tööst</p>	

Lisa 2. Tagasisidelehed

Tagasiside loovtööle

Eesmärk:

Bakalaureusetöö eesmärk on (1) koostada meisterdamise loovtööde näidiskomplekt õpetajatele 6-7 aastaste laste loovuse alaoskuste arendamiseks, (2) loodud loovtöid katsetada 6-7 aastaste lastega ning (3) täiustada neid vastavalt ekspertide/õpetajate hinnangutele.

Uurimisküsimused:

- 1) Millisel moel ja määral oleks vaja ekspertide/õpetajate hinnangul meisterdamise loovtöid täiendada ja parandada?
- 2) Kuivõrd koostatud meisterdamise loovtööd toetavad loovuse nelja komponendi arendamist?

Sissejuhatavad küsimused

- 1) Mitu aastat oled töötanud õpetajana?

- 2) Mis haridus sul on?

- 3) Millisel määral oled varasemalt kokku puutunud loovust käsitleva teemaga?

Küsimused tööjuhiste kohta

- 1) Kuivõrd tööjuhise oli arusaadav? Millistes kohtades on vajalik sõnastuse muutmine? (1)

- 2) Millisel määral tööjuhises olev foto näidistööst toetab tööjuhiseid? Milliseid muudatusi teha, et foto toetaks suuremal määral tööjuhiseid? (1)

- 3) Millisel määral tööjuhises olev selgitus rebimistehnika kohta on vajalik ja toetab loovtöö tegemist? Milliseid muudatusi teha? (1)

- 4) Kuivõrd tööjuhises olevad vahendid ja materjalid on asjakohased ja vajalikud rebimistöö tegemiseks? Mida oleks vaja muuta? (1)

- 5) Millisel määral on tööjuhise sobilik vanuseastme jaoks, kellele tööjuhiseid koostatud on? Kas tööjuhiseid on eakohane ja vastab laste võimetele? Mida oleks vaja muuta? (1)

- 6) Kas meisterdustööd, mis valmivad, on laste motiveerivad? Miks? (1)

---

7) Millisel määral on tööjuhise osad seostatud ning kas moodustub komplektne tervik? Mida tuleks muuta, et tööjuhise osad seostuksid? (1)

---

8) Millisel määral on tööjuhise seostatud Riikliku õppekava ja ainekavaga? (1)

---

9) Rebimistehnikas töö eesmärgid olid (1) rebimistehnika harjutamine, (2) pildi täiendamine kasutades erinevaid ideid (mõtlemise voolavuse arendamiseks), (3) uudsete ideede leidmine (mõtlemise originaalsuse arendamiseks). Millisel määral saavutati töö eesmärgid? Miks? Mida oleks vaja muuta? (1) (2)

---

10) Loovuse neli komponenti on mõtlemise paindlikkus, originaalsus, üksikasjalikkus ja voolavus. Kuivõrd arusaadavad olid eesmärkides olevad selgitused loovuse nelja komponendi kohta? Mida võiks muuta? (2)

---

11) Kuivõrd rebimistehnikas meisterdustöö toetas lapse loovuse arengut? Mis soodustas ja mis takistas? Mida võiks muuta? (2)

Kokkuvõtvad küsimused

1) Kas kasutaksid ka edaspidi käsitletavat tööjuhust? Miks?

---

2) Kas sellised juhised on vajalikud ning kas neid tuleks veel õpetajate jaoks koostada nende töö toetamiseks/lihtsustamiseks?

Tagasiside loovtööle

Eesmärk:

Bakalaureusetöö eesmärk on (1) koostada meisterdamise loovtööde näidiskomplekt õpetajatele 6-7 aastaste laste loovuse alaoskuste arendamiseks, (2) loodud loovtöid katsetada 6-7 aastaste lastega ning (3) täiustada neid vastavalt ekspertide/õpetajate hinnangutele.

Uurimisküsimused:

- 1) Millisel moel ja määral oleks vaja ekspertide/õpetajate hinnangul meisterdamise loovtöid täiendada ja parandada?
- 2) Kuivõrd koostatud meisterdamise loovtööd toetavad loovuse nelja komponendi arendamist?

Sissejuhatavad küsimused

- 1) Mitu aastat oled töötanud õpetajana?

- 2) Mis haridus sul on?

- 3) Millisel määral oled varasemalt kokku puutunud loovust käsitleva teemaga?

Küsimused tööjuhiste kohta

- 1) Kuivõrd tööjuhise oli arusaadav? Millistes kohtades on vajalik sõnastuse muutmine? (1)

- 2) Millisel määral tööjuhises olev foto näidistööst toetab tööjuhiseid? Milliseid muudatusi teha, et foto toetaks suuremal määral tööjuhiseid? (1)

---

3) Millisel määral tööjuhises olev selgitus eelpiste tegemise kohta on vajalik ja toetab loovtöö tegemist? Milliseid muudatusi teha? (1)

---

4) Kuivõrd tööjuhises olevad vahendid ja materjalid on asjakohased ja vajalikud lõngatöö tegemiseks? Mida oleks vaja muuta? (1)

---

5) Millisel määral on tööjuhise sobilik vanuseastme jaoks, kellele tööjuhise koostatud on? Kas tööjuhise on eakohane ja vastab laste võimetele? Mida oleks vaja muuta? (1)

---

6) Kas meisterdustöö, mis valmib, on last motiveeriv? Miks? (1)

---

7) Millisel määral on tööjuhise osad seostatud ning kas moodustub komplektne tervik? Mida tuleks muuta, et tööjuhise osad seostuksid? (1)

---

8) Millisel määral on tööjuhis seostatud Riikliku õppekava ja ainekavaga? (1)

---

9) Lõngatöö eesmärgid olid (1) eelpistete harjutamine, (2) pildi täiendamine uudseid ideid leides (mõtlemise originaalsuse arendamiseks), (3) töö kavandamise harjutamine mõeldes ühel ajal seotud mõtteid (mõtlemise üksikasjalikkuse arendamiseks). Millisel määral saavutati töö eesmärgid? Miks? Mida oleks vaja muuta? (1)

---

10) Loovuse neli komponenti on mõtlemise paindlikkus, originaalsus, üksikasjalikkus ja voolavus. Kuivõrd arusaadavad olid eesmärkides olevad selgitused loovuse nelja komponendi kohta? Mida võiks muuta? (2)

---

11) Kuivõrd eelpistete meisterdustöö toetas lapse loovuse arengut? Mis soodustas ja mis takistas? Mida võiks muuta? (2)

Kokkuvõtvad küsimused

- 1) Kas kasutaksid ka edaspidi käsitletavat tööjuhust? Miks?

- 2) Kas sellised juhised on vajalikud ning kas neid tuleks veel õpetajate jaoks koostada nende töö toetamiseks/lihtsustamiseks?

Tagasiside loovtööle

Eesmärk:

Bakalaureusetöö eesmärk on (1) koostada meisterdamise loovtööde näidiskomplekt õpetajatele 6-7 aastaste laste loovuse alaoskuste arendamiseks, (2) loodud loovtöid katsetada 6-7 aastaste lastega ning (3) täiustada neid vastavalt ekspertide/õpetajate hinnangutele.

Uurimisküsimused:

- 1) Millisel moel ja määral oleks vaja ekspertide/õpetajate hinnangul meisterdamise loovtöid täiendada ja parandada?
- 2) Kuivõrd koostatud meisterdamise loovtööd toetavad loovuse nelja komponendi arendamist?

Sissejuhatavad küsimused

- 1) Mitu aastat oled töötanud õpetajana?

- 2) Mis haridus sul on?

- 3) Millisel määral oled varasemalt kokku puutunud loovust käsitleva teemaga?

Küsimused tööjuhiste kohta

- 1) Kuivõrd tööjuhise oli arusaadav? Millistes kohtades on vajalik sõnastuse muutmine? (1)

- 2) Millisel määral tööjuhises olev foto näidistööst toetab tööjuhiseid? Milliseid muudatusi teha, et foto toetaks suuremal määral tööjuhiseid? (1)

---

3) Millisel määral tööjuhises olev selgitus voltimistehnika kohta on vajalik ja toetab loovtöö tegemist? Milliseid muudatusi teha? (1)

---

4) Kuivõrd tööjuhises olevad vahendid ja materjalid on asjakohased ja vajalikud voltimistöö tegemiseks? Mida oleks vaja muuta? (1)

---

5) Millisel määral suudavad selles vanuseastmes (6-7a) lapsed iseseisvalt tööjuhise järgi voltimistööd teha? Kui palju vajab laps õpetaja abi? (1)

---

6) Millisel määral on tööjuhise sobilik vanuseastme jaoks, kellele tööjuhise koostatud on? Kas tööjuhise on eakohane ja vastab laste võimetele? Mida oleks vaja muuta? (1)

---

7) Kas meisterdustööd, mis valmivad, on laste motiveerivad? Miks? (1)

---

8) Millisel määral on tööjuhise osad seostatud ning kas moodustub komplektne tervik? Mida tuleks muuta, et tööjuhise osad seostuksid? (1)

---

9) Millisel määral on tööjuhise seostatud Riikliku õppekava ja ainekavaga? (1)

---

10) Voltimistehnikas töö eesmärgid olid (1) voltimistehnika harjutamine, (2) raamatu meisterdamine mitmeid ideid kasutades (mõtlemise voolavuse arendamiseks), (3) ühelt objektilt teisele lülitumise (mõtlemise paindlikkuse arendamiseks), (4) raamatu täiendamine uudseid lahendusi leides (mõtlemise originaalsuse arendamiseks), (5) raamatu kavandamine ühel ajahetkel seotud mõtteid mõeldes (mõtlemise üksikasjalikkuse arendamiseks). Millisel määral saavutati töö eesmärgid? Miks? Mida oleks vaja muuta? (1)

---

11) Loovuse neli komponenti on mõtlemise paindlikkus, originaalsus, üksikasjalikkus ja voolavus. Kuivõrd arusaadavad olid eesmärkides olevad selgitused loovuse nelja komponendi kohta? Mida võiks muuta? (2)

---

12) Kuivõrd voltmistehnikas meisterdustöö toetas lapse loovuse arengut? Mis soodustas ja mis takistas? Mida võiks muuta? (2)

Kokkuvõtvad küsimused

1) Kas kasutaksid ka edaspidi käsitletavat tööjuhist? Miks?

---

2) Kas sellised juhised on vajalikud ning kas neid tuleks veel õpetajate jaoks koostada nende töö toetamiseks/lihtsustamiseks?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Laura Bendt,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Meisterdamistehnikas loovtööd õpetajatele eelkoolialiste laste loova mõtlemise komponentide arengu toetamiseks”, mille juhendaja on Irja Vaas, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Laura Bendt

20.05.2019